Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 26 сентябрь
ЧОРШАНБА
№ 220 (5.013).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

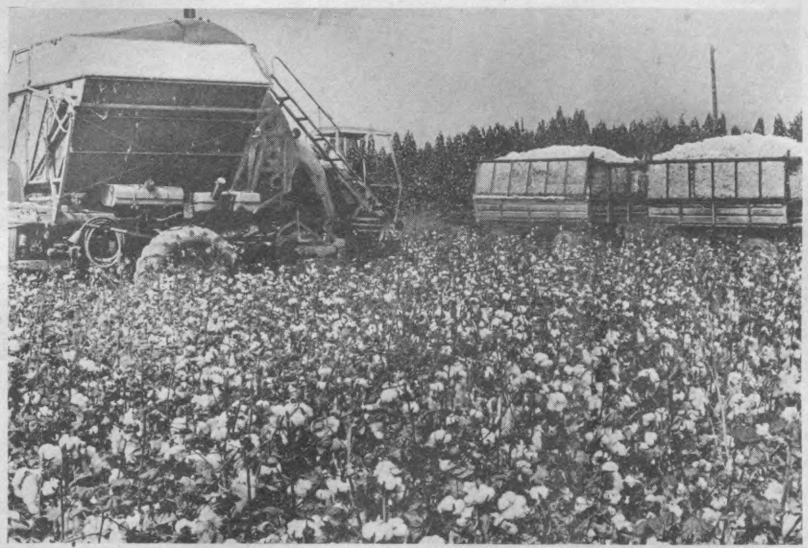

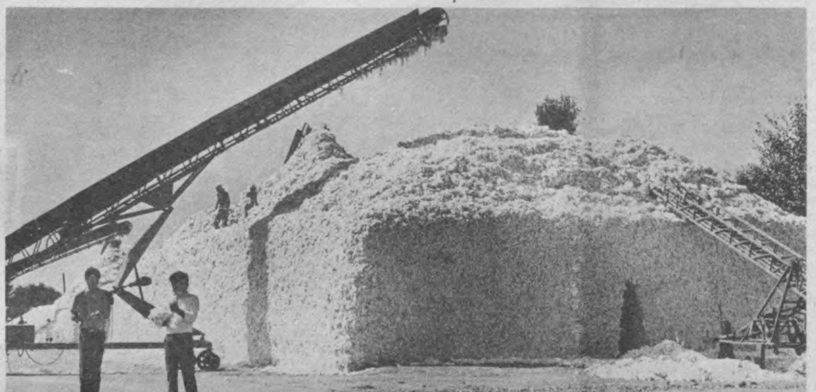

Пискент районидаги «Гулистон» жамоа хўжалиги пахтакорлари бу йил 1.150 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Ватан хирмонига 3.000 тонна юқори нав хом ашё тортиқ қилинади. Ҳозир далаларда йиғим-терим жадал бормоқда. Бу юмушга 23 та зангори кема, 56 та тележка сафарбар этилган.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада бошлиғи Абдулла Холмирзаев (чапдан), район давлат техника назорати бўлимининг бош йўриқчиси Абдукарим Рисбоев, механизатор Ҳасан Абдужабборов ва бош муҳандис Иномжон Ғуломов пахтазорни кўздан кечиришаяпти. 2. Машина терими пайти. 3. Пахта хирмони кун сайин юксалмоқда.

А. МАЛЬЦЕВ олган суратлар.

ЎЗБЕКИСТОН ССРДАГИ ШАХСИЙ ЁРДАМЧИ ХЎЖАЛИКЛАР ЭГАЛАРИ ТАЪСИС ҚУРУЛТОЙИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ЖУМҲУРИЯТДАГИ БАРЧА ЁРДАМЧИ ХЎЖАЛИКЛАР СОҲИБЛАРИ, МАТЛУБОТЧИЛАР ВА ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ ТАРМОҚЛАРИНИНГ ХОДИМЛАРИГА

МУРОЖААТИ

Қадрли дўстлар! Биз тарихимизда биринчи марта ўзимизнинг таъсис қурултойимизга йиғилиб, томорқа хўжалигини ривожлантириш масалаларини муҳокама этдик, бу борадаги муаммоларни тўғри ҳал қилиш йўлидаги дастлабки чора-тадбирларни белгилаб олдик.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришда колхозлар, совхозлар билан бир қаторда деҳқон хўжаликлари, колхозчилар, ишчилар ва хизматчиларнинг шахсий хўжаликлари ҳам тобора мустақил ўрин тутмоқда. Мулкчилик шаклларининг хилма-хиллиги хўжалик мустақиллигининг юксалишига, омилкорона фаолиятнинг кучайишига йўл очмоқда.

Жумҳуриятда суғориладиган ерлар чекланганлиги, озиқ-овқат муаммоси суст ҳал қилинаётганлиги, қишлоқда ишчи кучларининг ортиб бораётганлиги сабабли мавжуд сув ва ер манбаларидан янада самаралироқ фойдаланиш масалалари ғоят муҳим аҳамият касб этаяпти. Шунинг учун ишчилар ва колхозчиларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларига катта ўрин ажратилмоқда.

Ҳозирдаёқ шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш юзасидан қатор тадбирлар белгиланди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Вазирлар Кенгашининг «Колхозчилар, совхоз ишчилари, фуқароларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликлари ва якка тартибдаги уй-жой қурилишини янада ривожлантириш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ қўшимча равишда 165,1 минг гектар ер ажратиб берилди. Томорқа ерлари фонди 400 минг гектарга, қишлоқдаги хонадонлар сони эса 2,2 миллионтага етди. Оила хўжаликларида 2,4 миллион бош қорамол, жумладан 1,2 миллион бош сигир боқилмоқда, бу жамоат секторидагига қараганда 2,6 баравар кўпдир.

Ҳурматли ўртоқлар! Дарҳақиқат, томорқага ажратилган ердан унумли фойдаланилмоқда. Жумҳуриятда етиштирилаётган озиқ-овқат маҳсулотларининг қарийб учдан бири, пилланинг 96 фоизи шахсий ёрдамчи хўжаликлар ҳиссасига тўғри келади. Полиз (37 фоиз), сабзавот (43 фоиз), сут (65 фоиз), жун (65 фоиз) ва бошқа маҳсулотлар етиштиришда ҳам шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг салмоғи катта.

Ўзбекистон ССР Президентининг тегишли фармонларига мувофиқ қишлоқ меҳнаткашларининг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ривожлантиришга яқиндан ёрдам берилмоқда. Жумҳуриятнинг аграр сиёсати шахсий ёрдамчи хўжаликларнинг ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга қаратилган бўлиб, бу бозорни мева-сабзавот маҳсулотларига, гўшт, сутга тезроқ сероб қилиш, қишлоқдаги мавжуд меҳнат манбаларидан самарали ва оқилона фойдаланиш, ишчилар, колхозчиларнинг моддий фаровонлигини ошириш, қишлоқ жойларда уй-жой муаммосини ҳал этишни жадаллаштириш учун имкон яратади. Ҳамма жойда шахсий ёрдамчи хўжаликлар майдони ҳажмини 0,25 гектарга етказиш вазифаси қўйилди.

Бироқ шахсий ёрдамчи хўжаликлар бирмунча ривожланганлигига, уларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш кўпайганига қарамай, бу сектордаги ишлар аслини олганда ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Ишлаб чиқаришнинг шу соҳасида моддий-техника таъминоти, айниқса озуқа, плёнка, суғориш учун сув билан таъминлаш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини тайёрлаш, сотиш ва қайта ишлаш ёмон уюштирилган. Бозордаги талаб ва таклифни аниқлайдиган, шахсий ёрдамчи хўжаликларга зарур ахборотни етказиб турадиган хизматлар ҳозирча йўқ.

Шунинг учун ҳам жумҳурият Шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгаларининг иттифоқини тузиш зарурати туғилди. Бундай иттифоқ шахсий ёрдамчи хўжаликлар манфаатларини ҳимоя қилишга, фаолиятларини мувофиқлаштириб туришга ҳамда мавжуд камчиликларни бартараф этишга кўмаклашуви зарур. Шу билан биргаликда у томорқачиларнинг бошқа ижтимоий-иқтисодий манбалардан келадиган ҳар хил пул ва бошқа тушумлари адолатли тақсимланишини таъминлаш учун курашади.

Томорқачилар ҳамма муносабатларни шартнома асосида, иқтисодий манфаатдорлик билан олиб борадилар. Етиштирилган маҳсулот ва уни сотишдан тушган даромадга тўла хўжайинликни таъминлаш узлуксиз давом эттирилади.

Ҳурматли томорқачилар! Ажратилган ҳар қарич ердан самарали фойдаланайлик. Ердан йилига 2—3 марта ҳосил олаётган шахсий ёрдамчи хўжаликлар тажрибасини кенг оммалаштирайлик. Ҳар йили шахсий томорқа ерларидан икки мартадан сабзавот, картошка, озуқа экинлари экиб, улардан ҳосил олиш ҳаммамиз учун ҳаётий талабга айлансин. Аммо очиқ айтишимиз керакки, айрим томорқачилар ўз шахсий ерларидан унумсиз фойдаланмоқдалар. Улар ўт-шўра, бурганларга бостириб юборилган, мўлжалдаги озиқ-овқат маҳсулотлари олинмаяпти. Жойлардаги депутат ўртоқлардан, совет идораларининг раҳбарларидан илтимос қиламиз: «Бир қарич ҳам ернинг умри бекор ўтмасин».

Ҳурматли боғдорчилик ва томорқачилик жамоаларининг аъзолари!

Фидокорона меҳнат билан мўл ҳосил етиштиришга эришингиз, ўз эҳтиёжларингизни таъминлаш билан бирга дўст-қадрдонларингизни қовун сайилларига таклиф этишдек халқ анъаналарини такомиллаштирингиз.

Бозорни мева, узум ва томорқа маҳсулотлари билан тўлдиришда фаол иштирок этингиз!

Шахсий ёрдамчи хўжалик учун ажратилган ерларда уй-жой қуриш оммавий тус олди. Қатор-қатор уйлар қад кўтармоқда. Халқимиз беҳад хурсанд. Ҳар бир оила учун мўлжалланган уйлар миллий урф-одатлар ҳисобга олинган ҳолда ихчам, кўркам қилиб қурилгани, баҳаво ва арзон бўлгани яхши.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида илмий изланишлар олиб бораётган олимларга мурожаат қиламиз. Тупроқ шароитини ҳисобга олиб, томорқа учун ажратилган ерлардан оила жон бошига тиббиёт нормаси асосида маҳсулот етиштириш учун экин турларини жойлаштириш ҳақида тавсияномалар тайёрлаб бериш мақсадга мувофиқ. Шахсий томорқа биринчи навбатда оила талабини қондиришга қаратилган. Айрим минтақаларда томорқачилар қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг баъзи турларини, масалан, узум, анор, помидор, қулупнай ва ҳоказоларни етиштиришга ихтисослашганлар. Бундай томорқачиларга ўз маҳсулотларини сотиш учун шароит яратиб берайлик. Томорқа хўжалиги деярли қўл меҳнатига асосланганини ҳисобга олиб, тезда мўъжаз техника, қуроллар, асбоб-ускуналар ишлаб чиқарилишини муҳандис ва конструкторлардан сўраймиз.

Ҳурматли матлубот ходимлари! Томорқачилар етиштирган маҳсулотларни исрофгарчиликка йўл қўймай, шартнома асосида ўз вақтида қабул қилиб олишингизни сўраймиз. Олди-сотди ишларини шундай ташкил этайликки, бу борада ҳамма ерда адолат ҳукм сурсин.

Томорқа маҳсулотларининг ҳисоб-китобини такомиллаштирайлик. Статистика ходимларидан ҳар бир рақам ҳаётни ҳаққоний акс эттиришига эришишни илтимос қиламиз.

Шахсий ёрдамчи хўжаликлар эгалари таъсис қурултойи қатнашчилари сизларга мурожаат қилиб, барча имкониятларни сафарбар этган ҳолда шахсий ёрдамчи хўжаликни ривожлантиришга, унинг самарадорлигини оширишга ўз ҳиссангизни қўшишга чақиради.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ОБУНАСИ ҚАНДАЙ БОРАЯПТИ?

Жумҳуриятимиз шаҳарлари ва қишлоқларида вақтли нашрларга ёзилиш учун қисқа муддат — икки ой вақт белгиланган. Бинобарин, ҳар дақиқа ғанимат, масъулият катта. Обунани уюшқоқлик билан ўтказиш учун барча чораларни кўриш лозим. Токи муштарийлар ўзлари севган газета-журналларга ёзилиш имкониятига эга бўлсинлар.

Рўзномамиз таҳририяти жойларда ҳазораспликлар ташаббуси қўллаб-қувватланаётганлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» обунаси қизғин олиб борилаётганлиги ҳақида кўплаб хабарлар, телеграммалар олмоқда. Қуйида улардан баъзиларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

ҚАЛБГА ЙЎЛ

Партия сўзини оммага етказиш, жамиятимизда юз бераётган туб ўзгаришларни тарғиб қилиш, мавжуд муаммолар хусусида жамоатчилик фикрини уйғотишда матбуотнинг ўз ўрни бор. Вақт, замон, қарашлар ўзгараяпти. Илгари газеталар ва журналларга обуна шунчаки расмиятчилик учун ўтказилар, муштарийларнинг хоҳиш ва истаклари инобатга олинмасди. Ҳозир эса муносабат бошқача: ҳар бир киши дилига яқин нашрни ўзи танлаши мумкин. Бу айни муддао. «Қишлоқ ҳақиқати» давлат хўжалигимиз меҳнатчиларининг севимли рўзномасига айланган. Обуначилар сони йил сайин ошиб бораётганлиги ҳам шундан далолат беради.

Оддий деҳқон, механизатор, чорвадор унинг саҳифаларидан ўзини тўлқинлантираётган, ташвишга солаётган саволларга жавоб топади, илғор тажрибалардан хабардор бўлади, олим ва мутахассислар маслаҳати асосида иш юритишни ўрганади. Тўғри, рўзнома нархи бултургидан қимматлашган. Лекин бу хўжалигимиздаги муштарийлар учун муаммо эмас. Обуна уюшқоқлик билан ўтказилаяпти. Пахта йиғим-терими қизғин паллага кирганлиги ҳисобга олиниб, бу муҳим иш билан шуғулланадиган махсус кишилар ажратилди. **Совхоз маъмурияти, партия, касаба уюшма ташкилотлари уруш, меҳнат, партия ветеранларидан, ишлаб чиқариш илғорларидан 140 кишини рўзномага хўжалик ҳисобидан обуна қилишга қарор бердилар.** Гап пулда эмас, балки ҳурмат-эътиборда. Маънавий рағбатлантириш инсонга яхши кайфият бахш этади.

Шу ўринда бир фикрни айтиб ўтсак. Рўзнома ходимларининг ҳаётга яқинроқ бўлишларини, одамларни ўйлантираётган муаммоларни дадиллик билан кўтариб чиқишларини истардик. Жонли, самимий ёзилган мақолагина ўқувчи қалбига етиб боради. Бу машаққатли ишда рўзнома ижодий жамоасига муваффақият тилаймиз.

М. МАМАТҚУЛОВ,
Сурхондарё вилоятидаги «Таллимарон» давлат хўжалиги партия ташкилотининг котиби.

УМИДИМИЗ КАТТА

Ҳар бир кунимиз газета-журнал варақлашдан бошланади, десам янглишмайман. Уларни мутолаа қилиш орқали муҳим янгиликлардан хабардор бўламиз, замондошларимиз амалга ошираётган ишлар билан яқиндан танишамиз, онг ва тасаввуримизни бойитамиз. Шу ўринда «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг хизматини алоҳида таъкидлаш жоиз. Унинг саҳифаларида қишлоқ муаммоларига кенг ўрин берилади, агросаноат тармоғидаги туб ўзгаришлар моҳияти, илғор тажриба ва ташаббуслар ўз ифодасини топади.

Келгуси йилда ҳам рўзномадан умидимиз катта. Шу боисдан унинг тақдири учун қайғураяпмиз. Хўжалигимизда обуна уюшқоқлик билан олиб борилаяпти. Бунда муштарийларнинг хоҳиш-истаклари инобатга олинаётир. Ҳазораспликлар ташаббусига қўшилиб, ўн кишини колхоз ҳисобидан обуна қилишга келишдик. Бундай «имтиёз»га эга бўлганлар орасида уруш ва меҳнат ветеранлари, илғор теримчилар, сигирсоғарлар, механизаторлар, қаҳрамон оналар бор. О. Жавлиев, Ш. Рустамов, Х. Бекмуродова, М. Зоирова ана шулар жумласидан. Рўзномага ёзилиш давом этаяпти.

М. БОБОМУРОДОВА,
Ангор ноҳиясидаги Карл Маркс номли жамоа хўжалиги партия ташкилоти котибининг ўринбосари.

САККИЗ ИШ КУНИДА

Уч марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, авиация маршали И. Н. Кожедуб номидаги Мамадиёр Нуралиев бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси пахта тайёрлаш режасини нафақат Ф. Хўжаев номли совхозда, балки Октябрь районида биринчилардан бўлиб бажарди. Бунинг учун 8 иш куни кифоя қилди. Мавжуд 70 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 23 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Эл хирмонига 161 тонна сифатли хом ашё етказиб берилди.

Шуниси ибратлики, саранжомланган дурдонанинг ҳаммаси зангори кемалар бункеридан тўкилди ва биринчи сортга топширилди. Механизаторлардан Эргаш Сирлибоев 60, Қаҳҳор Мамазаров 65, Холйигит Кўбаев 36 тонна оқ олтин теришди.

— Бизнинг шароитда кўзланган ҳосилни етиштириш осон эмас, — дейди жамоа етакчиси, халқ депутатлари Жиззах вилояти Советининг депутати М. Нуралиев. — Дашт ташвишларидан ташқари энг чеккада жойлашганлигимиз туфайли сув камчиллиги доимо хавф солиб туради. Бригадамиз аъзолари астойдил меҳнат қилиб, катта зафар қучдилар.

Меҳнат аҳли йиғим-теримни бўшаштиргани йўқ. Чўлқуварлар яна 50 тонна пахта тайёрлаш, ҳосилдорликни гектар бошига 30 центнерга, ялпи хирмон салмоғини 210 тоннага етказиш мажбуриятини олишди.

Э. ИБРОҲИМОВ.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК ЖУМҲУРИЯТЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ ҚОНУНИ

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ТУРМУШИНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШНИНГ ҚЎШИМЧА ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ижтимоий-сиёсий вазиятнинг мураккаблигини, жамиятни танг вазиятдан олиб чиқиш учун фавқулодда чоралар кўриш, бозор иқтисодиётига ўтишни таъминлаш, мамлакатни бошқариш системасини ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш зарурлигини эътиборга олиб, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1. Мамлакатдаги аҳволни барқарорлаштириш мақсадида СССР Президентига агар СССР Олий Совети бошқа қоидаларни белгилашни зарур деб топмаса ёхуд СССР Президентига у қабул қилган қарорни ўзгартириш ёки бекор қилишни тавсия этмаса, 1992 йил 31 мартгача бўлган даврга СССР Конституциясига мувофиқ равишда оператив тарзда норматив тусдаги фармонлар чиқариш ва мулкчилик муносабатлари, халқ хўжалиги, бюджет-молия системасини бошқаришни ташкил этиш, меҳнатга ҳақ тўлаш ва нарх белгилаш, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш масалалари юзасидан топшириқлар бериш ҳуқуқи берилсин.

2. Умумиттифоқ бозорини шакллантиришни тезлаштириш ва шу мақсадда иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар, мухтор вилоятлар, округлар баҳамжиҳат ҳаракат қилишини таъминлашни жадаллаштириш учун СССР Президентига давлат идоралари ва бошқа давлат тузилмалари барпо этиш ҳуқуқи берилсин.

3. СССР Олий Совети, СССР Президенти ва СССР Министрлар Кенгашининг фуқаролар тинчлиги ва осойишталигини сақлаш, жамоат тартиби ва давлат интизомини йўлга қўйиш, хўжалик алоқаларини ва корхоналарнинг нормал маромда ишлашини мустаҳкамлаш, иш ташлашлар ва бошқа ижтимоий можароларнинг олдини олиш, барча миллатлар ва миллий тузилмаларнинг ҳамкорлигини мустаҳкамлашга қаратилган куч-ғайратларини қўллаб-қувватлашга даъват этиб барча халқ депутатлари Советларига, сиёсий партияларга, касаба уюшмаларига, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларига мурожаат қилинсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 24 сентябрь.

МУЗОКАРАЛАР БОШЛАНДИ

24 сентябрь куни Кремлда Совет-Сингапур музокаралари бошланди. Музокараларни СССР Министрлар Кенгашининг раиси Н. И. Рижков билан Сингапур жумҳурияти бош министри Ли Куан Ю олиб бормоқда. Ли Куан Ю Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий ташриф билан кеча Москвага келди.

Совет-Сингапур иқтисодий ҳамкорлигини кенгайтириш йўллари, ривожланишнинг замон талабларига жавоб берувчи янги шакллари ва воситаларини излаш тўғрисида фикрлашиб олинди. Ҳар икки томон Совет Узоқ Шарқининг катта имкониятларини рўёбга чиқариш, уни Осиё-Тинч океан минтақасидаги ҳар томонлама ривожланаётган халқаро меҳнат тақсимоти жараёнига тезроқ қўшилиши нақадар муҳим эканлигини таъкидлашди.

Халқаро муаммоларни муҳокама қилиш СССР билан Сингапур жуда кўп масалалар хусусида ўхшаш нуқтаи назарларга эга эканлигини кўрсатди.

Кечқурун Кремлда Совет ҳукумати номидан сингапурлик меҳмон шарафига зиёфат берилди.

(ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

Халқ хўжалигини барқарорлаштиришга оид кечиктириб бўлмайдиган тадбирлар ва бозор иқтисодиётига ўтиш дастури ҳақида

Иқтисодиётни барқарорлаштириш ва бозорга ўтиш дастурларининг СССР Президенти ва СССР ҳукумати тақдим этган лойиҳаларини кўриб чиқиб ҳамда бозор муносабатларига жадал ўтиш зарурлигини тушунишда, жумладан, иқтисодиётни давлат ихтиёридан чиқариш, монополияни тугатиш, хўжалик алоқаларини мустаҳкамлаш, умумиттифоқ бозорининг ёрдамчи соҳаларини шакллантириш, ташқи иқтисодий фаолиятни ташкил этиш ва кадрларни қайта тайёрлаш каби муҳим масалаларда бу лойиҳаларнинг бир-бирига мувофиқлигини қайд этиб, СССР Олий Совети

Қарор қилади:

1. СССР Президенти тақдим этган дастур лойиҳаси, СССР Министрлар Кенгаши тақдим этган дастур лойиҳаси, СССР Президенти билан РСФСР Олий Совети раисининг топширувига биноан ишлаб чиқилган дастур лойиҳаси, шунингдек уларни муҳокама қилиш чоғида айтилган таклифлар негизида халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг ягона дастурини тайёрлаш зарур, деб топилсин.

СССР Президентига халқ хўжалигини барқарорлаштиш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг ягона дастурини СССР Олий Советининг тегишли комитетлари ва палаталарнинг доимий комиссиялари, дастурларни ишлаб чиқувчилар, шунингдек иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг, мухтор вилоятлар ва округларнинг вакиллари иштирокида шакллантиришни ниҳоясига етказиш соҳасидаги ишни уюштириш тавсия этилсин.

2. Дастурни ишлаб чиқишда барқарорлаштириш чора-тадбирларининг мазмуни ва уларни ўтказиш муддатларини ишлаб чиқишга, фуқароларнинг ижтимоий ҳимояланишига, нарх-наво, валюта, солиқ ва фан-техника сиёсатига, аҳолининг иқтисодий саводхонлигига, бутун ижтимоий соҳани, деҳқончилик-саноат комплексини, базавий тармоқларни ривожлантириш учун тегишли шарт-шароитларни яратишга, мамлакатдаги экология вазиятини барқарорлаштиришга, жумҳуриятлар ва минтақаларнинг илк шароитлари ҳар хиллигига, иқтисодиёт соҳасида ССР Иттифоқи билан Совет федерациясининг субъектлари ваколатларини ўзаро келишиб, аниқ фарқлаб қўйиш зарурлигига алоҳида эътибор берилсин.

3. Иқтисодиётни барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтиш ягона дастурининг иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар Олий Советлари, мухтор вилоятлар ва округлар халқ депутатлари Советларининг хулосалари ва таклифлари эътиборга олинган аниқ лойиҳаси 1990 йил 15 октябргача СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этилсин.

4. СССР Министрлар Кенгаши СССР Олий Совети қабул этган қонунлар ва қарорларга асосланиб, бозорга ўтиш дастурларининг СССР Олий Совети комитетлари ва палаталар доимий комиссиялари қўллаб-қувватлаган асосий қоидаларини ҳисобга олиб, 1991 йилги режа ва бюджет лойиҳаларини ишлаб чиқсин.

СССР Олий Советининг раиси
А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 24 сентябрь.

Халқлар дўстлиги орденли Тошкент қишлоқ хўжалиги институти 60 ёшда

МАЛАКАЛИ КАДРЛАР МАСКАНИ

Олтмиш йил муқаддам — 1930 йилнинг май ойида жумҳуриятимиз учун қишлоқ хўжалиги мутахассислари тайёрлаш борасида муҳим воқеа содир бўлган эди. СССР Марказий Ижроия Комитети секретариатининг 1930 йил 26 майда чиқарган қарорига кўра Ўрта Осиё давлат дорилфунунининг қишлоқ хўжалиги факультети негизида Тошкент қишлоқ хўжалиги институти ташкил топди. Чорвачилик, мевачилик, боғдорчилик, ипакчилик, механизация иқтисодиёти факультетлари илк талабаларни қабул қилди.

Тошкент қишлоқ хўжалик институти кичик бир олий ўқув юртидан улкан ўқув ва илм марказига айланди. Унинг тарихи Ўзбекистондаги қишлоқ хўжалиги олий таълими ва агрономия фанининг тарихидир. Институт ўзининг 60 йиллигига юқори малакали мутахассислар, илмий педагогик кадрлар тайёрлашда, илм-фанни ривожлантиришда катта ютуқлар билан келди. Ҳозир бу даргоҳда ўн бир ихтисослик — агрохимия ва тупроқшунослик, агрономия, генетика ва қишлоқ хўжалиги экинлари селекцияси, мева-сабзавотчилик ва узумчилик, ўсимликларни ҳимоя қилиш, ипакчилик, зооинженерлик, ўрмон хўжалиги, боғдорчилик, агросаноат комплекси тармоқларини бошқариш ва иқтисодиёти, бухгалтерия ҳисоби, қишлоқ хўжалигида хўжалик фаолиятини текшириш ва унинг таҳлили бўйича мутахассислар тайёрланмоқда.

Институтнинг 46 кафедрасида 600 нафарга яқин ўқитувчи ишламоқда. Улардан 34 нафари фан докторлари ва профессорлар, 295 нафари фан номзодлари ва доцентлардир. Шулардан 23 киши жумҳуриятимизнинг фахрий унвонларига эга. Куни кеча жумҳурият Президентининг фармонига биноан ўндан зиёд олим ва ўқитувчиларимиз ана шундай унвонларга сазовор бўлдилар.

Илм маскани ташкил топганидан буён 40,1 минг олий маълумотли мутахассис тайёрланди. Уларнинг аксарияти колхозлар, совхозлар, хўжаликлараро бирлашмалар, илмий муассасалар, олий ўқув юртлари, партия ва совет ташкилотларида хизмат қилишиб, Ўзбекистон ҳамда бошқа жумҳуриятлар халқ хўжалигининг ривожланишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Уларнинг кўплари ишлаб чиқариш илғорлари ва йирик олимлар бўлиб етишдилар. Институтни битирганлар орасида қирқдан зиёд Социалистик Меҳнат Қаҳрамони бор. Ҳозирги пайтда бутун мамлакатимизга таниқли Шредер номидаги илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Маҳмуд Мирзаев, «Пахта» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Шукур Иброҳимов ва бошқалар институтимизда таҳсил олишган.

Малака ошириш факультети агросаноат комплекси учун ўн саккиз соҳа бўйича раҳбарлар ва мутахассислар тайёрлаяпти. Жумладан, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик усуллари, қишлоқ хўжалигидаги таксикология ва радиология, қишлоқ хўжалиги корхоналарида назорат ва тафтиш соҳалари бўйича қўшни жумҳурият мутахассислари ҳам ўз малакаларини оширмоқдалар. Мазкур факультетда ҳар йили 1800 мутахассис таълим олаётир. Умуман шу кунгача 25 мингдан зиёд мутахассис шу ерда ўз малакасини оширди.

Институт ўқитувчилари мутахассислар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш билан бир қаторда катта илмий тадқиқот ишлари ҳам олиб бормоқдалар. Олимларимизнинг асосий диққат-эътибори тупроқ унумдорлигини ошириш, сув хўжалиги самарадорлигини таъминлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини химиялаштириш ва механизациялаш, ўсимликларни ҳашаротлар ва ёввойи ўтлардан ҳимоя қилиш, ўрмон хўжалигини ривожлантириш, чорвачилик ва ипакчиликни юксалтириш, экинлар ҳосилдорлигини ошириш, узумчилик, сабзавотчилик, селекция ва уруғчиликнинг илмий асосланган тадбирларини ишлаб чиқишга қаратилган. Улар агросаноат комплекси механизмини такомиллаштиришга, қишлоқни ижтимоий жиҳатдан ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

Институт олимлари тадқиқотларининг натижалари чорвачилик маҳсулдорлиги ва ўсимликлар ҳосилдорлигини юксалтиришга қаратилган қўлланмаларнинг асосини белгилаб бермоқда, хўжаликларни иқтисодий юксалтиришга хизмат қилаяпти. Ҳар йили олимларимизнинг 40—45 тадқиқоти ишлаб чиқаришга тадбиқ этилаяпти. Уларнинг иқтисодий самараси эса 15—16 миллион сўмни ташкил этмоқда. Сўнгги ўн йил мобайнида институт олимлари 43 та авторлик гувоҳномасини қўлга киритдилар, 83 та рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқдилар.

Талабаларнинг тажриба ўқуви ва илмий тажрибалари учун институт ихтиёрида Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ районида Киров номли ўқув-тажриба хўжалиги мавжуд. Бу кўп соҳали хўжалик бўлиб, пахтачилик, ем ишлаб чиқариш, шоличилик ва чорвачилик билан шуғулланади. Бу ерда ипакчилик, полизчилик ва бошқа соҳалар ҳам ривожланаяпти. Ўқув-тажриба хўжалиги давлатга кўп фойда келтираяпти. Масалан, ўтган йили хўжалик 1,7 миллион сўм соф фойда олди.

Кафедраларнинг техник воситалар билан таъминланишига алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозир билим масканида техник воситалар билан ўқитиш аппаратлари 600 дан кўпроқдир. Булар орасида юздан зиёд кинопроектор, 200 дан зиёд диапроектор, 150 дан зиёд магнитофон бор. 7 та лингофон кабинети, ўқишни программалаштириш ва билимларни машина билан назорат қилиш учун 17 та хона мавжуд. 57 та аудитория кино ва диафильмларни намойиш қилишга мослаштирилган. Ҳар қайси кафедрада овоз ёзиб олиш, овозни кучайтирувчи ва тасвирловчи ускуналар мавжуд.

Ўқув жараёнида телевидениедан кенг фойдаланилмоқда. Олтита аудитория ёпиқ телевизион қурилмаси билан жиҳозланган. Лекциялар ўқиладиган 10 та аудиторияда ПТУ-42, ПТУ-54 телевизион қурилмалари ўрнатилган. Операторлик, студия, аппаратхоналар ва 18 та маърузахонадан иборат ўқув телемаркази мавжуд. Улардан илмий ва ўқув мақсадларида кенг қўлланилмоқда. Институтда хорижда ишлаб чиқарилган 16 тўплам илмий лаборатория ҳам бор. «Наири-3—1», «ЕС-10—35» электрон ҳисоблаш машиналари билан жиҳозланган ҳисоблаш маркази фаолият кўрсатмоқда. Иқтисод ва ҳисоб факультетлари компьютерлар, кичик электрон ҳисоб машиналари, бошқа техник ҳисоблаш воситаларига эга. Институт кутубхонасининг китоб фонди 1 миллион нусхага яқин. Талабаларни қўлланмалар билан таъминлаш ўнинчи беш йиллик давридаги 7 тадан 49 тага, бошқача айтганда, етти баравар ўсди. Сўнгги ўн йил мобайнида ўқув тажрибаларини ўтказиш негизи сезиларли даражада мустаҳкамланди.

Тошкент қишлоқ хўжалик институти фанни ривожлантириш ва мутахассислар тайёрлашдаги улкан хизматлари учун Халқлар дўстлиги ордени, икки марта КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан, икки марта Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг Қизил байроғи билан тақдирланди. Икки марта эса Ўзбекистоннинг Меҳнат шуҳрати китобига ёзилди.

Институт ютуқлари билим даргоҳи жамоасининг машаққатли меҳнати меваларидир. Уларни янада кўпайтириш, ўқув-тарбиявий ва илмий-тадқиқот ишларини қайта қуриш, мутахассислар тайёрлаш сифатини ошириш, олий мактаблар фани самарадорлигини юксалтириш — коллективимиз аъзоларининг эзгу мақсади.

Э. ШАЙХОВ,
Халқлар дўстлиги орденли Тошкент қишлоқ хўжалиги институти ректори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби.

Юбилей — дабдабабозлик, баландпарвоз нутқлар эмас. У сафларни яна бир бор кўздан кечириш, босиб ўтилган йўлларга назар ташлаш ва эртаги режаларни тўғри белгилаб олишдир. Тошкент қишлоқ хўжалиги институти жамоаси ўзининг 60 йиллик юбилейини ана шу руҳда нишонлашаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Доцент К. Шермуҳамедов бўлажак зооинженерлар Абдуманнон Мисиров ва Холмурод Раҳмонов билан машғулот ўтказаяпти. 2. Институт ҳисоблаш марказининг бошлиғи, иқтисод фанлари номзоди Ўғилжон Орифжонова, катта программаловчи Баҳодир Рўзметов ва оператор Фурқат Акрамов электрон ҳисоблаш машиналарини ишга туширишмоқда.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

ЙИЛЛАР ОША

Халқлар дўстлиги орденли Тошкент қишлоқ хўжалиги институти партия комитети, маъмурияти, касаба уюшмаси ва комсомол ташкилотининг органи «Агроном» кўп нусхали газетасининг 29-сонида фарғоналик М. М. Мачулинанинг мақоласи чоп этилган. Жумҳурият аҳамиятига молик шахсий нафақагир, фирқа ва меҳнат ветерани шундай ёзади:

«Мен 1930—1934 йилларда шу институт талабаси бўлганман. Ўша пайтда мамлакатдаги аҳвол оғир бўлишига қарамай, биз жуда зўр иштиёқ билан ўқидик, аҳил яшадик, бир-биримизга қўлимиздан келган ёрдамимизни аямадик. Гарчи барча гуруҳларда ўзбеклар, тожиклар, қозоқлар, руслар, яҳудийлар, арманлар бўлишса-да машғулотлар рус тилида олиб бориларди. Ўшанда ўқишга кирганлар машғулотларни йил бўйи ўқув аудиторияси тагида жиҳозланган ёғоч баракда ўтказдилар. Коммуна бўлиб яшадик».

Ҳа, Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг бугунги юбилейига келган дастлабки битирувчилар — собиқ талабалар унинг ҳозирги жамолига мафтун. Институтнинг 30 гектар майдонни эгаллаган ўқув ва турар жой корпуслари йирик ўқув марказига айланган. Унда ҳамма нарса — талабаларнинг ўқиши, яшаши, спорт билан шуғулланишлари назарда тутилган. Иборали айтганда, Тошкент қишлоқ хўжалик институтига ўқишга кирган талаба беш йил мобайнида шу шаҳарчадан чиқмасдан бемалол ўқиши мумкин. Чунки бу ерда ўқиш, дам олиш, жисмоний ва маънавий камолат учун зарур бўлган барча шарт-шароит муҳайё.

Олтита ўқув корпуси, узлуксиз лекциялар ўқиладиган аудиторияларнинг уч блоки, ўнта ётоқхона бинолари савлат тўкиб турибди. Узоқлардан келган талабаларнинг ҳаммаси ётоқхона билан таъминланган. Учта ажойиб ошхона, 95 ўринли чойхона, озиқ-овқат ва саноат моллари дўкони, кир ювиш комбинатига эга бўлган маиший хизмат уйи, кечаю кундуз ишлайдиган тез тиббий ёрдами постига эга бўлган шифохона, 180 ўринли профилакторий, дорихона мавжуд. Буларнинг ҳаммаси талабалар ва ўқитувчилар учун бунёд этилган. Талабалар айниқса спорт комплекси билан фахрланадилар.

Бухгалтерия факультетининг талабалари Жалил Рамазонов ва Шоира Самандарова шу ерда танишиб, шу ерда бир-бирига кўнгил қўйдилар. Қаерда муҳаббат бўлса, ўша ерда тўй. Ёшлар тўйи факультетда шодиёналик билан ўтди, уларга совға сифатида талабалар ётоқхонасидан алоҳида хонанинг калити берилди. Яйраб яшанглар, ўқинглар, дейишди. Шу тариқа ёшлар истиқомат қиладиган жой қидириш ташвишидан халос бўлдилар.

— Бу хоналарни биз оила қуришга қарор қилган талабаларимизга берамиз, — дейди институт проректори Р. Остонов. — Оилавий ётоқхона 350 ўринга мўлжалланган. Талабалар оиласи даставвал икки хонали блокдан жой олишади, оилада фарзандлар пайдо бўлгач, хоналар ҳам кўпайтириб бориладаверади. Ҳозирча бундай хоналар ёстиқдошларга — институтимизда ўқиётган талабаларга берилляпти.

Е. ТРАВАС.

ХУШХАБАРЛАР

ЗАРБДОР КУЧЛАР

Фарғона депарасининг Ленин номли колхоз пахтазорларида асосий зарбдор куч — машиналар аввалги йилга нисбатан анча илгари ишга туширилди. Ўн иккита пахта териш машинаси — хўжаликнинг барча комбайнлари пахтазорларда жавлон урмоқда.

Бу мавсумда пахтакорлар «механик қўллар» ёрдамида икки минг тонна хом ашё, яъни жами ҳосилнинг тўқсон фоизини териб олишни режалаштирганлар.

Теримнинг дастлабки кунданоқ тажрибали механик-ҳайдовчилар А. Бойтўлепов, И. Қодиров, М. Шерматов биринчиликни қўлга киритдилар. Улар ўз «зангори кемалари» бункерларидан ҳар куни саккиз-тўққиз тонна хом ашё тўкишмоқда. Учта терим-транспорт отрядига бирлашган бошқа механизаторлар ҳам илғорлар билан тенглашишга ҳаракат қилмоқдалар. Ҳозир ҳар бир машина бир иш кунида саккиз тоннагача пахта термоқда.

— Техниканинг ишга туширилиши — пахта терими ва уни тайёрлаш суръатларини кескин оширишга имкон берди, — дейди колхоз раиси А. Сатторов. — Ҳозир биз ҳар куни тайёрлов пунктига йиллик планнинг уч ярим фоиздан кўпроғини етказиб беряпмиз.

Колхозда давлат буюртмасини 10 октябргача бажаришни режалаштирганлар.

ИККИ СМЕНАДА

Боёвут депарасидаги «Ленинизм» колхозининг Н. Жабборов бошчилигидаги ижара жамоасида пахта комбайнлари икки сменада ишлатила бошланди. Кўпчилик механизаторлар сменада ўрта ҳисобда 7—8 тоннадан пахта теришмоқда. М. Абдиев билан Б. Маҳкамов эса кунига ўз машиналари бункерларидан тўққиз тоннагача пахта тўкишга улгурмоқдалар.

Ижарачилар даласи хўжаликдаги энг катта ҳисобланади. Бу ердаги пахтазорлар 600 гектардан кўпроқ майдонни эгаллаган. Барча ҳосил техника ёрдамида териб олинади. Қўл теримига сарф-харажат қилишнинг ҳожати йўқ. Барча машиналарни аввалдан пишиқ-пухта тайёрлаб қўйдилар. Терим даври учун ремонтчилар бригадаси тузилиб, уларни эҳтиёт қисмлар, алмаштириладиган узеллар, асбоб-ускуна ва транспорт билан таъминладилар. Буларнинг ҳаммаси йиғим-терим кўнгилдагидек ўтишидан далолат беради.

Ўтган йили ҳам планни уддалаган ижара жамоасининг бу йилги марраси гектар бошига 30 центнер пахта етиштиришдир.

ТАЖРИБА ЁРДАМ БЕРАДИ

Намангандаги Свердлов номли колхоз деҳқонлари учун бу галги оқ олтин мавсуми алоҳида аҳамиятга эга. Биринчи марта пахта майдонларининг ҳаммасига ингичка тола берадиган чигит экилди. Дадил тажриба бошланди: ундан қандай наф бўлади — вақт кўрсатади. Лекин пахтакорлар муваффақият қозонишга ишонмоқдалар. Бунда илғорларнинг, шу жумладан қўшни вилоятлар пахтакорларининг тажрибасини ўрганиш қўл келади.

Наманганликлар экиш даври бошланиши биланоқ Сурхондарё вилоятидаги Ильич номли совхоз деҳқонлари билан қалин алоқа қила бошладилар. Хўжалик ингичка толали пахта экилиши туфайли фойда оладиган бўлиб қолди.

Наманганлик деҳқонлар сурхондарёликлар ёрдамида мазкур навга ишлов бериш технологияси тўғрисидаги тасаввурларини анча кенгайтирдилар ва энди уларнинг тажрибасини амалга муваффақиятли қўлламоқдалар.

ЭНГ МУҲИМИ ОЛДИНДА

Сирдарё вилоятидаги Карл Маркс номли колхоз теримчилари — М. Ўтанбоева, Ҳ. Қўзибоқарова ва К. Қозоқоваларнинг ҳар бири мавсум бошланганидан бери бир тоннадан пахта териб берди. Шундай чеварларнинг меҳнати туфайли хўжалик пахта териш ва тайёрлашда пешқадамлар сафига чиқиб олди.

Бу ерда техникага асосий эътибор берилмоқда. Колхознинг энг яхши механизаторларидан В. Борода ўз комбайнини биринчилар қаторида далага олиб чиқди. Жумҳуриятда хизмат кўрсатган пахтакор, ижара шароитида ишлаётган отаси Григорий Самойлович Борода бошлиқ бригадада у ҳосилнинг асосий қисмини териб беришга қарор қилди.

Ҳаммаси бўлиб 20 та пахта териш машинаси далага чиқарилмоқда. Уларнинг ёрдамида ҳосилнинг камида 90 фоизини териб олишга қарор берилди.

ДЕҲҚОНЧИЛИК САНОАТИ ЖАБҲАСИДА

ШОЛИ ТОПШИРИЛМОҚДА

Гагарин дон маҳсулотлари комбинати дастлабки юз эллик тонна шолини қабул қилди. Сурхондарёда биринчилардан бўлиб ҳосил ўримига киришган қўриқ Гагарин депарасининг ихтисослашган хўжаликлари бу ерга ўзлари етиштирган ҳосилни олиб келишмоқда.

Корхона жамоаси янги мавсумни шай ҳолда кутиб олди. Асбоб-ускуналар созланди, йўлларга асфальт ётқизилди, вилоятнинг бошқа ғалла қабул қилувчи корхоналари ҳам бу ишларни ўз вақтида бажарди. Улар бу куз фаслида 23,2 минг тонна шоли қабул қилиб олишлари керак.

МЕҲНАТКАШЛАР УЧУН

Хоразм «Облагрострой» бирлашмасининг ишчи ва мутахассислари қишлоқни ижтимоий ривожлантириш режасини бажаришга енг шимариб киришдилар. Улар кўплаб уй-жой, бинолар ҳамда ишлаб чиқариш ва маданий-маиший иншоотлар қуришди.

Йил бошидан бери вилоят қишлоқларида бинокорлар 45 минг квадрат метрдан кўпроқ замонавий шинам уй-жой, бир ярим минг ўринли болалар боғчалари, қарийб 7 минг бола ўқийдиган мактаблар, шунингдек касалхона, клуб ва бошқа кўплаб иншоотларни фойдаланишга топширдилар.

Шу куннинг мавзуида

ЎРИМ-ЙИҒИМНИ ТЕЗРОҚ ТУГАЛЛАЙЛИК

Аҳолининг гўшт ва сутга бўлган талабини яхшироқ қондириш чорва молларини сифатли ем-хашак билан таъминлашга боғлиқ. Шу йўл билан жамоат чорвачилиги маҳсулдорлигини 20—30 фоиз ошириш мумкин. Маккажўхори жониворлар учун хўшхўр, тўйимли озуқа саналади. Дон учун экилган дала маликасини интенсив усул билан парваришлаш мўл ҳосил етиштириш имконини бермоқдаки, бу зарбдор тармоқни муваффақиятли ривожлантиришга кўмаклашади.

Маккажўхорикорлар и м и з жорий йилда астойдил ишладилар. Мавжуд 99 минг гектар майдондаги экиннинг ҳам донини, ҳам поясини нобуд қилмай тезроқ саранжомлаш вазифаси турибди. Андижонликлар бу муҳим ишга пухта ҳозирлик билан киришиб, ўрим-йиғимни деярли тамомлашди. Гектаридан режадаги 53,6 центнер ўрнига 56,6 центнердан дон йиғиштириб олинди. Наманган (гектаридан ўртача 49,7 центнердан), Сирдарё (41,9 центнер) ва Жиззах (41,1 центнер) деҳқонлари ҳам яхши кўрсаткичларга эришдилар.

Андижон вилоятининг бир қатор районларида янада қувонарли натижалар қўлга киритилди. Москва, Ленин районларида ҳосилдорлик 65 центнерни, Балиқчида 60 центнерни ташкил этди. Избоскан ва Қўрғонтепа районларида ҳам мўлжалдагидан зиёд дон саранжомланди.

Бу вилоятда илғор хўжаликлар ҳам талайгина. Масалан, Ленин районидаги Бобур номли колхозда (бошқарув раиси А. Парпиев, бош агроном Б. Сиддиқов) 24 гектар ернинг ҳар гектаридан 73 центнердан, «Правда Востока» колхозида (бошқарув раиси А. Ортиқов, бош агроном М. Ғуломов) 80 гектарнинг ҳар гектаридан 70 центнердан, «Социализм» колхозида (бошқарув раиси О. Юнусалиев, бош агроном А. Ғафуров) ҳам шунчадан каҳрабо дон йиғиб олинди.

Наманганлик маккажўхорикорлар ҳақида ҳам илиқ гаплар айтиш мумкин. Тўрақўрғон райони деҳқонлари мавжуд 542 гектар майдоннинг ҳар гектарига 60 центнердан макка дони тайёрлашди. Наманган, Норин, Уйчи ва Учқўрғон районларида ҳосилдорлик 50 центнердан ошди. Пойтахт вилоятида йилни яхши якунлаётган хўжаликлар борки, уларни бутун жумҳуриятга ибрат қилиб кўрсатиш мумкин. Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозида 61 гектар ернинг ҳар гектаридан 83,9, Чиноз районидаги Навоий номли колхозда 75 центнердан дон олинди. Бундайлар яна топилади.

Бироқ айрим жойларда баъзи камчиликларга йўл қўйилаётгани ҳам маълум. Тан олиш керакки, жумҳуриятимиз маккажўхорикорлари режада белгиланган миқдорда, яъни 695,7 минг тонна каҳрабо дон тайёрлай олмайдилар. Вилоятлардан берилаётган дастлабки хомчўтларга кўра 420 минг тонна атрофида дон саранжомлаш мумкин. Табиийки, бу давлатга макка дони сотиш топшириғи бажарилишини шубҳа остига қўяди. Биринчи галда чорвачиликнинг шундай озуқага бўлган талабини қондириш лозим. Ўрим-йиғимнинг бориши тахминлар тўғри эканлигини кўрсатмоқда. Ҳозиргача жами маккажўхоризорнинг тўртдан уч қисми ҳосилдан тозаланди. Бу майдонлардан атиги 306,5 минг тонна дон олинди.

Қолоқликнинг боиси нимада? Аввало, ҳамма жойда дон учун маккажўхори экиш топшириғи адо этилмади. Бир қатор вилоятларда табиий иқлим шароити қийинлигидан ташқари экин агротехникаси бузилди, суғориш сифатли ўтказилмади. Муҳими, ўрим-йиғим суст ташкил этилди. Маълумки, ҳосилни саранжомлаш ўз вақтида ўтказилмаса нобудгарчиликка олиб келади. Бу йил қатор майдонларда ана шундай ҳол рўй берди.

Жумҳуриятимизда маккажўхорини ўриб-йиғиб олувчи техника етарлича бор. 2764 та комбайн мавжуд. Агар улар ёрдамида кунига 4,5 минг гектар майдон ҳосилдан тозаланган тақдирда ҳам мавсумни 22 кунда якунлаш мумкин. Лекин амалда бу иш 40—50 кунга чўзилмоқда.

Маккажўхори ўрим-йиғими Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти хўжаликларида айниқса ёмон ташкил этилган. Бу ерда мавжуд майдонларнинг учдан бир қисмидан камроғининг ҳосили саранжомланди. Шунингдек, у ерда гектаридан энг кам — 22,1 центнердан дон олинмоқда. Ҳар гектар ердан 10—15 центнердан ҳосил йиғиштираётган районлар ҳам бор. Мўйноқ, Ленинобод, Тахтакўпир районларида ҳосилдорлик 13—15, Элликқалъа, Қўнғирот, Беруний, Тўрткўл, Чимбой районларида эса бундан сал кўпроқни ташкил қилаяпти. Чамаси, бу минтақада дон учун маккажўхори экиш мақсадга мувофиқми ёки йўқлигини ўйлаб кўриш керак. Эҳтимол, бу ерларда уни бошқа экин билан алмаштириш тўғрироқдир.

Ўзбекистонда 36 та хўжаликни ўзида бирлаштирган «Гибрид» ишлаб чиқариш тузилмаси мавжуд. Уруғчиликка ихтисослаштирилган колхозлар ва совхозларнинг деярли ҳаммаси унинг назорати остида. Таъкидлаш керакки, бу борадаги ишлар ёмон эмас. Мазкур хўжаликлар гибрид уруғликлари тайёрлаш ва сотиш режаларини бажармоқдалар. Лекин уларда хатоликларга ҳам йўл қўйилмоқда. Бу хўжаликларда маккажўхорининг иккинчи ва кейинги навлари экилмоқда. Аёнки, бу кўзланган самарани бермайди. Юқори сифатли, экиш олдидан биринчи ва иккинчи классларга етказиладиган уруғликлар тайёрлаш тўғрисида қайғуриш лозим.

Келгуси йилда хўжаликлар экинзорларнинг тузилишини қайтадан кўриб чиқишлари, дон учун маккажўхори пайкалларини кенгайтиришлари зарур. Зеро, бу чорвачилик озуқа базасини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эгадир.

М. КАРИМОВ,
Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети дон экинлари етиштириш ва уруғчилик бошқармасининг бош мутахассиси.

Ульянов районидаги «СССР 60 йиллиги» давлат хўжалигининг Норқул Худойбердиев бошлиқ звеноси маккажўхорикорлари 27 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Ўрим-йиғим пухта ташкил этилиб, уюшқоқлик билан олиб борилди. Натижада қисқа муддатда режадаги 80 тоннадан анча зиёд каҳрабо дон, 126 тонна ўрнига 200 тоннага яқин кўкпоя саранжомланди. Моҳир механизатор Ботир Бозоров айниқса ишда ғайрат кўрсатди.

СУРАТДА: звено бошлиғи Норқул Худойбердиев (чапда) ишчи Ўрол Субҳонов билан сўнгги гектарларнинг ҳосили ўрилаётган пайкалда.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

МОСКВА. Шелковская насос заводида химиявий жиҳатдан хавфли бўлган суюқликларни бир идишдан бошқасига ўтказиш учун мўлжалланган янги насослар кўплаб ишлаб чиқарила бошланди. Бу насос зангламайдиган металлардан, жуда пишиқлиги билан фарқ қилувчи бошқа қотишмалардан ишланган қисмлардан фойдаланиб тайёрланган.

* * *

ЧЕРЕПОВЕЦ. (Вологда вилояти). Шаҳар Совети депутатлари Череповецда эркин иқтисодий зона яратишга қарор қилишди. Ўтказиладиган тажриба ташаббускорларининг фикрича, янги мақомга эга бўлиш шаҳарга қўшма корхоналар тузишда, чет эл сармоясини бу ерда ишга солишда ёрдам беради. Шаҳарда янги шароитлардаги фаолият дастурини тайёрлаш учун мутахассислардан ишчи гуруҳ тузилмоқда. Кейин депутатлар дастурни тасдиқлаш учун РСФСР Олий Советига тақдим этадилар.

* * *

НАЛЬЧИК. Кабарда-Балқария АССР Олий Совети жумҳурият пойтахтининг районларга бўлинишини бекор қилди. Кўпчиликнинг фикрича, бошқарувчи идоралар бир нечта бўлганида ижроия идоралари кўпинча бир-бирларига тақлид қилишади, холос. Энди шаҳарда битта хўжайин бор. У ҳам бўлса шаҳар ижроия комитети. Район ижроия комитетларининг бўшаб қолган бинолари халқ таълими ва маданият муассасаларига берилди.

Кўп оилалар янги уй-жойларга кўчиб ўтишади

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР КЕНГАШИ ПРЕЗИДИУМИ МАЖЛИСИДАН

Ўзбекистонда барпо этилаётган ҳар юзта уй ва квартирадан эллик тўққизтаси якка тартибдаги қурилишга тўғри келади. Минг-минглаб оилалар кейинги пайтда жумҳуриятда амалга оширилган чоралардан, давлат ёрдамидан баҳраманд бўлди. Биринчи навбатда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, жумҳурият Олий Совети ва ҳукумати томонидан барча муҳтож кишиларни ер участкалари билан таъминлаш тўғрисида қабул қилинган қарор катта самара кўрсатди.

Ўтган йили ва шу йилнинг биринчи ярмида ана шу йўл билан 1 миллион 400 минг оиланинг эҳтиёжлари қондирилди. Бунда гап одатда катта-катта ер участкалари ҳақида бормоқда. Уларда уй-жой ва хўжалик бинолари ёнида боғ ва полиз қилиш ва шу билан ўзи учунгина эмас, шу билан бирга жумҳурият дастурхонига ҳам анчагина ноз-неъматлар етказиб бериш мумкин бўлади.

Шундай қилиб, ғоят ўткир ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш йўлида яна бир муҳим қадам қўйилди. Хўш, бу имкониятлар қандай амалга оширилмоқда? Куни кеча жумҳурият Министрлар Кенгаши Президиуми ана шу муаммони муҳокама қилди.

Шу йилнинг биринчи ярмида умумий майдони қарийб икки ярим миллион квадрат метр бўлган уй-жой фойдаланишга топширилди. Топшириқ 106 фоиз қилиб бажарилди, ўсиш суръатлари 138 фоизни ташкил этди. Жумҳуриятда якка тартибдаги уй-жой илгари ҳеч қачон бунчалик кўп қурилмаган эди.

Шунга қарамай, бу ишни янада жадаллаштириш талаб этилмоқда.

Жумҳурият ташкилотлари ва территориал идоралар ишининг таҳлилини бир-бирига қиёслаш якка тартибдаги қурилишда вужудга келган тўла манзарани акс эттиради. Бу сафар шу иш Самарқанд, Бухоро ва Қашқадарё вилоятлари мисолида амалга оширилди. Биринчи хулоса шуки, вилоят ва бир қанча район Советларининг ижроия комитетлари бу ижтимоий-иқтисодий вазифанинг аҳамиятини етарли даражада тушуна олмадилар.

Бухоро вилоятида участкалар асосан қишлоқларда ажратилди — кўпгина шаҳарликлар уй-жой қуриш учун ўз вақтида жой ололмадилар. Ижтимоий адолат бузилаётганини кўрсатувчи фактлар очиб ташланди. Масалан, Олот районида маҳаллий маъмурларнинг ихтиёри билан белгиланган нормадан ортиқча ер участкалари ажратилди, Қоракўл районида эса ғайриқонуний тарзда томорқа участкаларини тортиб олишга йўл қўйилди. Свердлов районида участка олган колхозчилар ва совхозларнинг ишчиларидан иборат 1041 оиладан фақат 36 тасига қурилиш учун қарз берилди. Когон районида ҳам худди шунга ўхшаш вазият вужудга келди. Қарз миқдори ҳам ихтиёрий равишда белгиланди: у ўртача 2888 сўмни ташкил этди, баъзи кишиларга 5 минг сўмдан 8 минг сўмгача қарз берилди.

Бинокорлик материалларини сотиш ёмон уюштирилган. Бундай материаллар ғоят тақчил бўлиб турганига қарамай, матлубот кооперациясининг дўконлари уларни «эркин», аниқроғи, ихтиёрий тарзда сотишни афзал кўрдилар. Хўш, кимнинг манфаати йўлида шундай қилинган? Чайқовчилик ва харидорларни алдаш фактлари очиб ташланди. Давлат дўконларида ҳам шунга ўхшаш камчиликларга йўл қўйилган. Материалларни етказиб беришда ҳам шундай бўлди — давлат транспорт хўжаликлари бу ҳақда ғамхўрлик қилмадилар, хусусий кишилар эса бу ишни уч баравар қимматига бажардилар. Уларнинг ҳаммаси суръатга таъсир кўрсатди — олти ой мобайнида вилоят йиллик планнинг 27 фоизини бажарди.

Самарқанд вилоятида якка тартибдаги қурилиш учун жавобгар бўлган бир қанча ташкилот аслида бу ишдан ўзини четга олди. Айрим маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари участкаларни расман тақсимлаб бериб, янги уй-жой массивларини қандай жойлаштириш ҳақида ғамхўрлик қилишмади.

Қашқадарё вилоятида шаҳарликларга участкалар ажратиш кечикмоқда. Жумладан, «Китоб» совхоз-заводи раҳбарлари вилоят ижроия комитетининг шу мақсад учун ўн гектар ер ажратиш ҳақидаги қарорини бажармадилар. Бу ерда ҳам материалларни сотиш назоратсиз олиб борилмоқда, кўпгина қурувчиларга шифер берилмаяпти, ваҳоланки у омборларда тахланиб ётибди ёки янги уйни тўла ёпиш учун етмайдиган миқдорда шифер бериш норма қилиб қўйилмоқда.

Министрлар Кенгаши Президиуми Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё вилоят ижроия комитетларининг ишини етарли эмас, деб топди ва ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари В. М. Шаликов, Н. М. Карякин, О. С. Суяровларни якка тартибдаги уй-жой қурилишини ривожлантириш учун шахсан жавобгар эканликлари ҳақида қатъий огоҳлантирди.

Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети раҳбарлари олдига ҳам қатъий талаб қўйилди. Мажлисда яна кўпгина сабаблар — албатта «уларга боғлиқ бўлмаган» сабаблар пеш қилинди. Навбатдаги ваъдалар берилди... Лекин рўй-рост гапирадиган бўлсак, ўзларини оқлашлар ҳам, берилган ваъдалар ҳам унча ишончли бўлмади: хўжалик усули билан уй-жой қуриш фақат 4 фоиз, пудрат усули билан 15 фоиз бажарилди. Министрлар Кенгаши Президиуми қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети ишига принципиал баҳо берди ва шу фаолият соҳасига бевосита жавобгар бўлган комитет раисининг ўринбосари ўртоқ А. Н. Скоробогатько ўз ишини уддалай олмаётганлиги таъкидланди.

Жумҳурият аҳолисига ҳозиргача жуда катта — 165 минг гектардан ортиқроқ ер ажратиб берилди. Муайян тажриба тўпланди, камчилик ва нуқсонлар ҳам бор. Демак, биз бу ишда етарли тартиб бўлиши тўғрисида мунтазам ғамхўрлик қилишимиз, кўпроқ ташаббус кўрсатишимиз керак.

Жумҳуриятда яқин орада яна 470 минг оила янги уй-жой қуриш ниятида, ўсиш тамойили бундан кейинги йилларда ҳам сақланиб қолади ва бунга ҳозирданоқ тайёргарлик кўриш керак.

Кенгашда раислик қилган Ш. Р. Мирсаидовнинг таъкидлашича, кўрилган дастурнинг энг муҳим хусусиятларидан бири — давлат ғамхўрлиги ва давлат кафолотларидир. «Якка тартибдаги қурувчи» атамаси шартлидир. Бўлажак янги уй эгаси вужудга келаётган кўпдан-кўп муаммолар билан якка-якка қолмаслиги керак. Қабул қилинган қарорда участкани, қарз ажратишни, материаллар олишни, лойиҳа танлашни расмийлаштиришни соддалаштириш зарурлиги таъкидланган.

Лойиҳа ҳақида алоҳида сўз юритиш керак. Яқин-яқинларгача қурувчиларга ҳақиқий эҳтиёжларни ва уй-жой барпо этишдаги таркиб топган анъаналарни эътиборга олмай ўйлаб топилган планларни тиқиштириб келишди. Буни қатъият билан ўтказишди, чекланишларга риоя этилишини диққат билан кузатиб бордилар: шунга кўра уй-жой 60 квадрат метрдан ошмаслиги керак эди... Агар оила кенг уйда яшашни хоҳласачи? Оилада ўн фарзанд бўлсачи? Бу нотўғри практикага Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети (ўртоқ Е. С. Темкин) эътибори қаратилди.

Бундай чеклашларни олиб ташлаш, замонавий талаблар билан бирга бир неча авлод бирга яшайдиган катта оилаларнинг турмушини қадимдан оқилона йўлга қўя олган ҳаваскор меъморларнинг, халқ ҳунармандларининг ижодиётига асосланган лойиҳаларни тайёрлаш ҳақида топшириқ берилди. Айтганча, уйлар кўп йилларга мўлжаллаб қурилган, уларга зилзилалар ҳам хавфли бўлмаган.

Жамият ва давлатнинг яна бир ташвиши қурилаётган зонани техник жиҳатдан тайёрлаш, ижтимоий инфраструктурани барпо этишдан иборатдир. Гап янги турар-жой даҳаларининг инженерлик, меъморчилик жиҳатидан тайёрланиши, ирригация, йўл, мактаблар, шифохоналар, клублар, стадионлар, дўконлар барпо этиш ҳақида бормоқда.

Буларнинг ҳаммаси Қурилиш министрлиги, Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Уй-жой-коммунал хўжалик министрлиги, Автомобиль йўллари министрлиги, Сув хўжалиги министрлиги, Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети, «Узбекэнерго», бир қанча илмий ва лойиҳа ташкилотларининг кучғайратларини сафарбар этиш ва мувофиқлаштиришни талаб этади. Бу ерда қурилишнинг пудрат ва хўжалик усулларини кўпроқ қўллаш, уйларни тўла битириб топширишни йўлга қўйиш керак.

Катта ишлаб чиқариш бирлашмалари, саноат ва қурилиш корхоналарининг якка тартибдаги қурилиш устидан оталиғи тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш лозим. Бу оммавий қурилиш кетаётган айрим зоналарга материаллар, техника, транспорт билан бевосита ёрдам бериш, бугунги кунда унча банд бўлмаган, лекин қурувчилар муҳтож бўлган металл, ёғоч, пластмасса конструкциялари ва деталлари чиқариш учун қувватларга эга бўлган бир қанча корхоналарни ўзига хос тарзда конверсиялаш ҳамдир.

Шу тариқа моддий базани тўлдирибгина қолмай, шу билан бирга якка тартибдаги қурилишда ишларнинг саноат усулларини жорий этишга ёрдам бериш ҳам мумкин.

Ўз-ўзидан равшанки, цемент, линолеум, шифер, санитария-техника буюмлари етказиб беришни кучайтириш учун ихтисослаштирилган корхоналарнинг тегишли қувватлари якка тартибдаги қурилиш эҳтиёжларига қаратилиши керак.

...Ҳеч кечиктирмай ҳал этиш зарур бўлган муаммолар кўп. Шуни айтиш керакки, ўз уйига эга бўлишга аҳд қилган деҳқонлар, барча қишлоқ аҳолиси ва шаҳарликлар давлатнинг ёрдамини миннатдорчилик билан кутиб олдилар. Улар давлат бартараф этиши керак бўлган қийинчиликларни ҳам тушуниб турибдилар.

Жумҳурият ҳукумати маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларига, тегишли министрликлар ва идораларга бир ой муддат ичида ишларнинг аҳволини пухта ўрганиш, бу соҳанинг барча бўғинларида аниқ тартибни таъминлаш ҳақида кўрсатма берди.

Ўзбек диёрида кўплаб оилалар тезроқ янги уйларга кўчиб ўтишлари учун якка тартибдаги уй-жой қурилиши йиллик планини бажариш ва ошириб бажариш ҳамда эртанги кунга зарур замин яратиш учун барча имкониятлар мавжуд.

(ЎзТАГ шарҳловчиси).

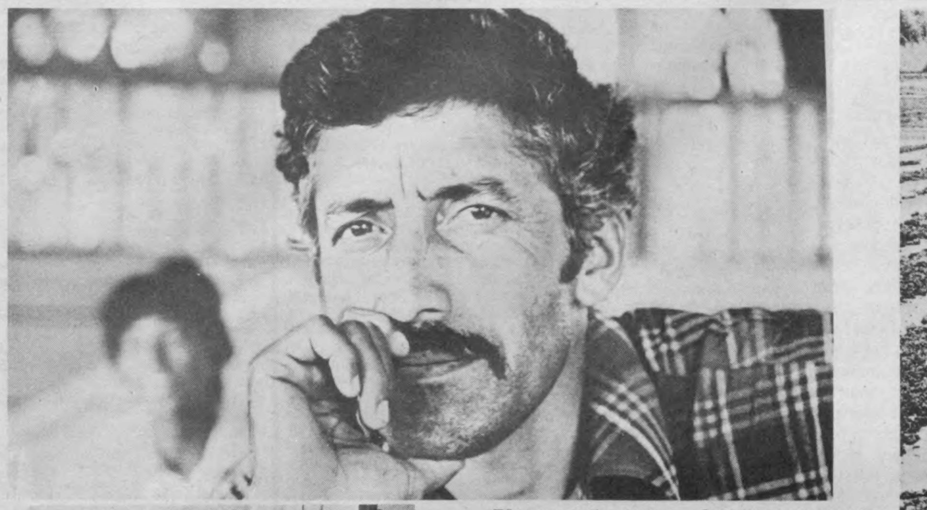

Дўстлик районидаги боғдорчилик давлат хўжалиги ишчилари эл дастурхонига кўплаб неъматлар етказиб беришмоқда. Айни пайтда қишда сотиладиган маҳсулотлар тайёрланаяпти. Зайниддин Қаршиев бошлиқ жамоа 70 тонна майиз олишни кўзлаган. Шунингдек, турли мева шарбатлари қилинмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Боғдорчилик звеноси етакчиси Муроджон Суюнов. У бошлиқ боғбонлар ҳозиргача 670 тонна ўрнига 900 тонна олма топширишди. 2. Ишчилар О. Жумаев ва О. Рейнгард узум шарбатларини кўздан кечиришмоқда. 3. Узумни қуритиш пайти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ҲАЙФСАН ЖАЗОМИ ЁКИ...

Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти вазирлиги диққатига

Жорий йилнинг дастлабки олти ойида жумҳуриятимизда 8.009 та йўл-транспорт ҳодисалари содир бўлди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 14,9 фоиз кўпдир. Натижада 8.600 киши жароҳат олди, 1.401 киши бевақт ҳаётдан кўз юмди.

Ҳар сафар ана шундай расмий маълумотларни ўқиганда юракда оғриқ сезгандек бўласан. Ахир улар ҳам яшашни истарлар, орзу-умидлари бўлгандир. Афсуски, кимнингдир қизи ғунчалигидаёқ сўнди. Кимнингдир навқирон ўғли бевақт ўлди. Қаердадир ўн фарзанд отасиз, она эрсиз, уй эгасиз қолди. Хўш, нега? Кимлар айбдор бунга? Йўл қоидасига риоя қилмаган йўловчими? Ёки маст ҳолда машина бошқарган ҳайдовчими? Сабаблари кўп...

«13 август куни соат 8 дан 20 минут ўтганда Хоразм вилоятининг Урганч районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги ҳудудида «Средазспецстройтрансгаз» трестига тегишли 85—28 ТЗБ номерли машина иккинчи даражали йўлдан чиқиб келиб (ҳайдовчиси Жумабоев) Рўзматов бошқариб келаётган «Хорезмтранс» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Урганч таксомотор паркига қарашли 48—13 ХЗД номерли автобус билан тўқнашган. Натижада беш киши ҳалок бўлиб, 32 киши касалхонага ётқизилган».

Икки кун ўтгач, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлигининг масъул ходими Ю. Орифжонов бошчилигида авария сабабларини аниқлаш мақсадида комиссия тузилди. Унга жумҳурият ички ишлар министрлигидан, милиция майори В. Лем ҳамда Хоразм областидан бир қатор мутахассислар жалб этилди. Текширувчилар аҳвол билан танишгач автобус йўналиши тўғри бўлган, тармоққа доир қоидалар бузилмаган деган хулосага келишди. Якунга асосан айбдорларга чора кўрилди. Жумладан, Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлигининг 24 августдаги 468-сон буйруғи билан «Хорезмтранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи А. Исмоиловга огоҳлантириш, унинг ўринбосари Э. Сафаевга ҳайфсан эълон қилинди. «Хорезмтранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғининг 17 августдаги 367-сон буйруғига биноан талабчанликни ва назоратни бўшаштириб юборганлиги, меҳнат интизомининг мунтазам бузилишига йўл қўйилганлиги учун Урганч шаҳар таксомотор парки директори К. Юсуповга, йўл ҳаракати хавфсизлиги бўйича директор ўринбосари А. Сатторовга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинди. Бирлашманинг бўлим бошлиқлари Б. Хўжаниёзов ва А. Тўраевларга ҳам ҳайфсан берилди. Бизни шу буйруқнинг 8-банди ажаблантирди. «Техник жиҳатдан носоз автомобилларни йўлга чиқарганлиги, уларнинг техник ҳолатини яхшилаш юзасидан зарур чоралар кўрмаганлиги учун Урганч таксомотор паркининг бош инженери А. Давлатов қаттиқ жазо олишга лойиқ. Бироқ жорий йилнинг 16 июлида унга қаттиқ ҳайфсан берилганлиги учун муҳокама қилиш билан чекланилсин». Кишилар ҳаётига хавф солувчи носоз автомобилларни йўлга чиқаришга имкон берса-ю унга ана шундай «қаттиқ» чора кўрилса. Хуллас, афсус билан айтганда 32 киши касалхонага тушган, 5 киши ўлган. Юқоридаги тўқнашув ана шундай якунланди. Айбдорлар эса ҳайфсан билан қутилишди.

Ҳайфсан олмаган раҳбар бормикин? Жумҳуриятимизда бундайлар камдан-кам топилса керак. Режа бажарилмаса ҳам, бирон корхона ёниб кетса ҳам, иқтисод ишдан чиқса ҳам, ўғрилик содир бўлса ҳам, хуллас нимаики бўлса ҳаммасига ҳайфсан берилади. Жазонинг бу тури «керакли» одамларни асраб қолишга қалқон. Уларнинг бахтига юқоридаги ўртоқларнинг пўлат сандиғидаги ҳайфсанлар тугаб қолмасин.

Тўғри, министрлик аҳволни яхшилаш юзасидан қоғозда тегишли чоралар кўрган. Буйруқни тўлиқ келтиришнинг имкони бўлмаганлиги сабабли фақатгина 7-бандини эътиборингизга ҳавола қилдик: «Узавтотранстехника» директори И. Саидов шу йил сентябрь ойида автобус йўналишларини тадқиқ этиш ва йўналиш ҳужжатларини тузишда ёрдам бериш учун «Хорезмтранс» ишлаб чиқариш бирлашмасига мутахассислар юборинг». Қизиқ, нима учун бундай кўрсатма олдинроқ берилмаган? Тўқнашув бўлишини кутиш шартмиди?

Очиғи, Хоразмдаги фожиадан чиқарилган хулосалардан, олинган сабоқлардан, бир қатор маъмурий буйруқлардан кўнглимиз тўлмади. Авариянинг сабаблари чуқур таҳлил қилинмаган. Ўзларини оқлаш мақсадида чора кўрилдими, кўрилди қабилида иш тутишган.

Бу масалада халқ депутатлари вилоят Совети ижроия комитети ниҳоятда тўғри йўл тутди. Авариянинг сабабларини аниқлаш ва жабрланганларнинг оилаларига ёрдам бериш мақсадида халқ депутатлари вилоят Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари К. Иброҳимов бошчилигидаги комиссия тузилди. Ёрдам мақсадида 29 минг 250 сўм пул ажратилди. Текширишда жорий йилнинг май ойидан бошлаб автобус маршрути ўзгартирилганлиги аниқланди. Чунки, бу йўл айни пайтда автобус қатнови учун яроқсиз ва хавфлидир. Шунингдек, Урганч таксомотор парки директори К. Юсупов, вилоят ички ишлар давлат автомобиль инспекцияси бошлиғи ўринбосари К. Рўзматов, «Хорезмтранс» ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғининг ўринбосари Э. Сафаев ўртоқлар комиссияга нотўғри маълумот беришганлиги очиб ташланди. Улар автобус маршрути тасдиқланганлигини, бу ўринда қонун бузилмаганлигини исботлашга ҳаракат қилишган. Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министри ўринбосари М. Алиевни, бошқарма бошлиғи Ю. Орифжоновни ва бошқа ўртоқларни чалғитишган.

Аслида эса йўлнинг кесишган жойида олисни кўриш нобоблиги ҳам маълум даражада юқоридаги авариянинг келиб чиқишига сабаб бўлган. У ердаги тутзорлар кесилиши, алоқа устунлари бошқа жойларга кўчирилиши керак эди.

Комиссия хулосаси халқ депутатлари вилоят Совети ижроия комитетида кўриб чиқилиб, ўн банддан иборат қарор қабул қилинди. Урганч таксомотор парки директори К. Юсупов, 13-автопарк директори Ш. Назаров, Ҳазораспдаги 96-автокорхона директори А. Содиқов ўртоқларнинг вазифаларида қолдирилиши мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслигини кўриб чиқиш бирлашма раҳбариятига топширилди. Қарорда йўл ҳаракати хавфсизлиги масаласига алоқадор бошқа барча кишиларга нисбатан ҳам қаттиқ чора кўриш кераклиги кўрсатиб ўтилди. Вилоят ички ишлар бўлимининг шу ишга алоқадор ходимлари устидан хизмат текшируви ўтказиш масаласи қўйилди. Вилоятда бу борадаги аҳволни тубдан яхшилаш юзасидан қатор конкрет чора-тадбирлар белгиланди.

Албатта, айбдорлар тегишли жазосини олишар. Кимдир мансабидан олинади, кимдир бошқа ишга ўтказилади. Бироқ аҳвол тубдан яхшиланармикин? Бизни йўл ҳаракати хавфсизлигига мутасадди бўлган кишиларнинг хатти-ҳаракати, автобус парклари раҳбарларининг нима бўлса ҳам сувдан қуруқ чиқишга уриниши ҳайратга солди. Ваҳоланки, вилоятда авариялар сони ўтган йилга нисбатан 15—20 фоиз ошган. Хоразм бу жиҳатдан жумҳуриятимизда олдинги ўринлардан бирини эгаллайди.

Умуман жумҳуриятимиздаги автокорхоналарда аҳвол оғирлиги ҳеч кимга сир эмас. Эҳтиёт қисмлар етишмайди. Борлари ҳам эгасига етиб бормайди. Баъзи ҳолларда ремонтни ҳайдовчилар ўз ҳисобларидан қилишади. План тўлдириш учун носоз автобусларда йўлга чиқишади. Бу иллатларнинг ҳаммаси тўпланиб авариялар келиб чиқишига, унинг тобора кўпайиб боришига сабаб бўлмоқда.

Шу ўринда эътиборингизга яна бир далилни ҳавола этмоқчимиз. Шу йилнинг ўтган олти ойида йўлларнинг носозлиги туфайли 466 та авария содир бўлган. Хўш, бунинг учун ким жавоб беради? Йўлларнинг ночорлиги туфайли юзлаб машиналар муддатидан олдин ишдан чиқмоқда. Наҳотки, ана шу соҳанинг мутасаддиларига нисбатан қаттиқроқ чора кўришнинг, зарур бўлганда жиноий иш қўзғашнинг иложи бўлмаса?

Тахминий ҳисоб-китобларга кўра, ярим йилда автоавариялар туфайли жумҳуриятимиз халқ хўжалигига 100 миллион сўмлик зарар келтирилган. Бу маблағнинг ўрнини ким қоплайди? Ёки яна кимгадир ҳайфсан беришгани кифоями?! Бевақт хазон бўлган умр, оналар кўз ёши, қалблар жароҳатини ким бутлайди? Ўнлаб оилалар бошига тушган фожиа касофатини эса ҳеч нарса билан тўлдириб бўлмайди.

Хўш, Хоразмдаги фалокат нега содир бўлди? Юқорида айтиб ўтганимиздек аввалом бор йўловчиларни ташийдиган автобус тасдиқланмаган маршрут бўйича қатнаган. Пул эса носоз. Ана шундай шароитда уч ой давомида автобусда йўловчилар ташилса-ю унинг чораси кўрилмаса? Автомашина ҳайдовчилари эса корхонадан сўроқсиз чиқавериша. Нима, корхона бедарвозами? Эгасизлик, бошбошдоқлик, назоратсизлик оқибати эса фожиа.

Ҳ. РАҲМОНОВ,
Й. ИСМОИЛОВ,

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

УМУММИЛЛИЙ РЕФЕРЕНДУМ

ЖЕНЕВА. Дастлабки маълумотларга қараганда, ядро энергиясининг келажаги ҳақидаги умуммиллий референдум чоғида янги атом электр станцияларини қуришни ўн йил тўхтатиб қўйиш тўғрисидаги таклифни кўпчилик ўлкалар, шунингдек умуман сайловчилар қўллаб-қувватладилар.

Швейцариядаги барча атом электр станцияларини ёпишни талаб қилаётган бир қанча жамоат гуруҳларининг атом энергиясидан фойдаланишдан тўла воз кечиш ҳақидаги ташаббуси рад этилди.

Мамлакат парламенти номидан референдумга қўйилган ва хилма-хил энергия манбалари, шу жумладан атом энергияси манбаларини ривожлантириш принципини конституцияда мустаҳкамлаб қўйишни таклиф этаётган учинчи фикр ҳам ўлкалар ва сайловчиларнинг кўпчилик овозини олди.

Роман телекомпаниясининг хабарига қараганда, референдумда сайлаш ҳуқуқига эга бўлган фуқароларнинг 40 фоизи иштирок этган.

Кўкатпарварлар таклифи

БУДАПЕШТ. (ТАСС мухбири Оқилбек СОЛИЕВ). «Машинангни бир чеккага қўйиб, бу ёғига пиёда кет» — Венгрия кўкатпарварлар партияси даъватларидан бирини тахминан шундай ифодалаш мумкин. Улар Будапешт ва айниқса унинг марказий қисми ҳаво ҳавзасини соғломлаштириш юзасидан шошилинч чоралар кўрилишини таклиф этмоқдалар. Уларнинг фикрича, шаҳарда танг вазият вужудга келган. Ҳар йили «истеъмол» қилинадиган саломатлик учун зарарли моддалар қарийб 400 минг тоннани, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда эса кунига бир килограмм қурум ва бошқа химиявий чиқиндиларни ташкил этади.

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирлари учун зарур молиявий харажатларни давлат ҳам, пойтахт хазинаси ҳам ҳозирча кўтара олмайди. Худди шунинг учун ҳам Венгрия кўкатпарварлар партияси анча тез ва катта сарф-харажатларсиз амалга ошириш мумкин бўлган конкрет таклифлар билан чиқди. Кўкатпарварлар машинани қолдириб, буёғига пиёда ёки жамоат транспортида кетиш мумкин бўлган автомобиль турадиган қўшимча жойлар яратиш йўли билан автомобилчиларни шаҳар марказида бирмунча камайтиришни таклиф этишмоқда. Венгрия кўкатпарварлар партияси автомашиналардан чиқадиган тутунни зарарсизлантирадиган махсус асбобларнинг кенг жорий этилишини ҳам самарали йўл деб ҳисобламоқда. Бундай мосламаларни ҳозирнинг ўзидаёқ автодўконлардан бемалол сотиб олиш мумкин.

Кўкатпарварлар мутахассислари пойтахт ҳаво ҳавзасини соғломлаштириш учун шаҳардаги автомобилларни «ёшартириш»ни, шаҳарни иситиш системасини такомиллаштиришни, пойтахтдаги корхоналарни фильтрлар билан жиҳозлаш ва атмосферага чиқариб юбориладиган зарарли саноат чиқиндиларини камайтиришни таклиф қилишмоқда.

БЕНАЗИР БХУТТО СУДГА ЧАҚИРИЛМОҚДА

ПАРИЖ. (ТАСС). Покистоннинг Панжоб вилоятидаги Лохур шаҳри махсус суди мамлакатнинг собиқ бош вазири Беназир Бхуттога судга келиш учун чақириқнома юборди. Франс пресс ахборот бошқармасининг хабар беришига қараганда, август ойида тарқатиб юборилган ҳукумат бошлиғи судга 2 октябрь куни келиши, молиявий ҳуқуқбузарликлар, фармойиш беришдаги тартибсизликлар, шунингдек хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш бўйича ўзига қўйилган айблар хусусида кўрсатмалар бериши лозим. Суд идораларининг хабар қилишича, Бхутто, жумладан, Покистон пойтахтида Исломободда меҳмонхона қуриш учун жуда қимматли ер участкасини «таннарҳидан паст баҳода» сотишга кўмаклашганликда ҳам айбланмоқда.

Хорватияда намойиш

БЕЛГРАД. Хорватия жумҳурияти пойтахти Загреб шаҳрининг минглаб аҳолиси фашизм қурбонлари майдонига келди. Улар ушбу майдоннинг номини ўзгартириш тўғрисида шаҳар маъмурлари чиқарган қарорга қарши норозилик билдириш ниятидадирлар. Хорватия халқининг гитлерчи босқинчиларга қарши миллий-озодлик уруши музейи зинапоясига гуллар қўйилди, ҳалок бўлганлар хотирасига шамлар ёқилди.

Бир қанча республикачи сўл партиялар, шунингдек уруш ва инқилоб ветеранлари ташкилоти майдонга янги ном берилиши хусусидаги қарорга қарши намойиш ўтказиш ташаббуси билан чиқдилар. Хорватия коммунистлар уюшмаси — демократик ўзгаришлар партиясининг шу муносабат билан эълон қилинган баёнотида фашистларга қарши кураш чоғида ҳалок бўлган юз минглаб кишиларнинг хотирасини сақлаб қолиш, ёш авлодни инқилоб анъаналари руҳида вояга етказиш зарурлиги таъкидланади. Гитлерчи босқинчиларга қарши озодлик уруши хорват халқи тарихида қаҳрамонона саҳифа бўлган эди ва шундай бўлиб қолади.

Жиноятлар кўпаймоқда

БУХАРЕСТ. Сўнгги вақтда Руминияда оғир жиноятлар анча кўпайганлиги қайд этилди. Руминия полицияси қотилликларни текшириш идорасининг бошлиғи Константин Меркурян «Адевэрул» газетаси мухбири билан суҳбатда шуни айтди.

Газета маълумотларига кўра шу йилнинг саккиз ойи мобайнида инсон ҳаётига суиқасд қилишлар ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 398 тадан 866 тага қадар кўпайган. Бунда 493 марта қотиллик содир этилган, 247 марта суиқасд қилинган, 126 марта оғир тан жароҳати етказилган ва бу ҳар сафар ўлим билан тугаган.

Мамлакатдаги мураккаб ижтимоий вазият, шунингдек йил бошида эълон қилинган афв умумий жиноятчиликнинг кўпайиши билан боғлиқдир. Ана шундай авф қилиш натижасида минглаб жиноятчилар озодликка чиқишди-ю аммо уларнинг кўпчилиги яна қамоқ жазосига гирифтор бўлди. Жамиятдаги носоғлом ҳолат оқибатида жиноятчилик тобора кўпайиб бормоқда. Шу боисдан полиция кучлари ва маъмурий жазо бериш йўли билангина бунга чек қўйиш мумкин эмас, деб уқтирди Меркурян.

МАЙМАНОҚ ОҲАНГЛАРИ
Чашма

Ўтган йили баҳор байрами жумҳуриятимизнинг кўпгина қишлоқ аҳлига татимади. Ўшанда кечки пайт изғирин кўтарилди, туни билан қор ёғиб чиқди. Эндигина қад ростлаган ғўзалар юлдуз кўрмай жон берди. 3 май куни районда партия-хўжалик фаолларининг йиғилиши бўлиб, унда сўзга чиққан раҳбарлар нотанти табиат инжиқлигидан нолиб гапирдилар.

Навбат «Ўзбекистон комсомоли 50 йиллиги» давлат хўжалигининг директори Туроб Холмуродовга келганда у минбарда ваъзхонлик қилиб ўтирмади, аксинча ўзининг «Халқ» деган шеърини ўқиб берди. Шундан кейин йиғилиш аҳлининг руҳи кўтарилиб, чеҳраларга ишонч табассуми қўнди, мажлис ўзгача кайфиятда давом этди...

Шу кунгача унинг шеърлар машқ қилишини ҳеч ким билмасди. Энди бу гап бутун Ульянов районига тарқалди.

«Туробий» тахаллуси билан назм битиб юрадиган Т. Холмуродов бундан ярим аср муқаддам Майманоқ қишлоғида таваллуд топган. Ўрта мактабни тугатгач, Тошкент қишлоқ хўжалиги институтида таҳсил кўрган, касби — агроном. Меҳнат фаолиятини «Москва» совхозида тракторчиликдан бошлаган. Кейин эса, ҳозир ишлаётган давлат хўжалигида бўлим бошқарувчиси, бош агрономлик вазифаларини бажарган. Мана, директорлик қилаётганига ҳам тўрт йил бўлаяпти.

Хўжалик иқтисодиётини кўтариш, ишчилар ижтимоий шароитини яхшилаш йўлидаги қийинчиликлар уни ижод қилиш иштиёқидан қайтара олмайди.

Яқинда иш юзасидан Майманоққа борганимда Туроб Холмуродов билан тасодифан учрашиб қолдим. Унинг шеъриятга ҳавас қўйганини эшитиб, ён дафтарчасини сўраб олдим-да, варақлаб чиқдим ва айрим шеърларини газетхонларимиз ҳукмига ҳавола қилишни лозим топдим.

Н. ОРИФЖОНОВ,
СССР Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси.

ХАЛҚ

Ер юзини тебратар
агар қўзғолса бу халқ,
Бахт улашар, эркини
қўлига олса бу халқ.
Табиий офат нима!
Эл олдида ожиздир,
Дарҳол чекинар —кучин
гар ишга солса бу халқ.
Укиманг, ташвишланманг,
сиз шу халққа таянинг,
Олам сукутда қолар
хаёлга толса бу халқ.
Қору ёмғир, бўрон, дўл —
деҳқоннинг кушандаси,
Аммо улар ҳам пучдир
ғайратга тўлса бу халқ.
Элинг билан Туробий
бирга бўлгин доимо,
Ҳеч қандай куч хавф солмас,
соғ-омон бўлса бу халқ!

БОБОДЕҲҚОН

Оқ олтин ижодкори —
бободеҳқоним менинг,
Мардлигинг мадҳ айламоқ
эзгу армоним менинг.
Аждодларнинг мероси —
сабру садоқат мудом,
Ғалабалар йўлида
белга дармоним менинг.
Зар тупроқда зарҳалдан
буюк хирмон яратдинг,
Улкан тоғларга тенгдир
ўша хирмоним менинг.
Саратонда тобланган,
жавзода жабр кўрган,
Заҳматкаш халқим ўзинг —
асл боғбоним менинг.
Бобомсану бибимсан,
отам билан онамсан,
Кенг даламнинг соҳиби —
қизу ўғлоним менинг.
Қаддингни тут, ўксинма,
душманинг яксон бўлғай,
Туробий дер ҳамиша
жисмаро жоним менинг.

ҚАШҚАДАРЁ

Оқдарё, Қорадарё,
бу эрур она дарё.
Оби ҳаёт манбаи —
чўлга парвона дарё.
Миракининг тоғида,
булбул сайрар боғида,
Рақсга тушган қиз каби
ўйнар дурдона дарё.
Буюк Ипак йўлида,
Касбининг ўнг-сўлида,
Ўзи яратган боғдан
ўзи ҳайрона дарё.
Туробийдир умидвор,
тавоб этсам дер бир бор,
Саховатинг аяма,
келди замона дарё.
Жон бердинг тошга дарё,
кўтаргум бошга дарё,
Минг йиллик қадрдоним,
сен ўзинг, Қашқадарё!

Туроб ХОЛМУРОДОВ.

АНЪАНАВИЙ САЙЛ

Жумҳурият миллатлараро маданият маркази Ўзбекистонда истиқомат қилувчи барча халқларнинг қадимий урф-одатларини, миллий анъаналарини ривожлантириш ҳамда тарғиб этиш борасида бир қатор савобли ишларни амалга оширмоқда. Ўтган якшанба куни республикамиздаги уйғур маданият маркази билан биргаликда ўтказилган оммавий сайл шундай тадбирлардан биридир.

Эрталабдан бошлаб Тошкентдаги Тельман номли маданият ва истироҳат боғига пойтахт шаҳри ва вилоятида яшайдиган уйғур миллатига мансуб кишилар байрамона либосларда кириб кела бошладилар.

— Бу биз ташкил этган иккинчи сайл, — деди жумҳурият миллатлараро маданият марказининг раҳбари Шавкат Шарипов. — Аввалги йили шу боғда уйғур пазандалари ширин-шакар таомлар тайёрлаш борасида баҳслашган эдилар. Мазкур сайлда эса миллий урф-одатларни, қадимий халқ санъати турларини тарғиб этиш асосий мақсад қилиб олинди. Шуни айтиш керакки, бу сайл энди анъанага айланиб, ҳар йили тўкин куз фаслида ўтказилади.

Бундан ташқари жумҳуриятимизда яшайдиган тожик, корейс, украин, белорус, татар ва бошқа халқларнинг ҳам ана шундай байрамларини ўтказишни режалаштираяпмиз.

Ўша куни боғда уйғур қўшиқ ва куйлари янграган, рақкоса қизлар хироми томошабинларга кўтаринки кайфият бағишлаган маданият байрами оқшомгача давом этди.

А. НОДИРОВ.

СУРАТДА: уйғур ансамбли раққосалари миллий ўйинни ижро этишмоқда.

В. МИЛЕНЬСКИЙ олган сурат.
(ЎзТАГ).

Спорт • Спорт • Спорт • Спорт

ҲАКАМ ОДИЛ БЎЛСИН

Ҳакам икки спортчи ёки команда ўртасидаги баҳсни холис кузатиб турувчи, ўйиннинг яхши ўтишини таъминловчи комил ишончли шахс. Бошқача айтганда, у иккала томон учун тенг, бирор томонга ён босмаслиги керак. Лекин ҳаммавақт ҳам шундайми? Ҳакамларнинг иккиюзламаликлари, учрашувни холис, одил бошқармасликлари оқибатида кучли командалар юксак ўринлар учун курашдан четда қолганликлари ишқибозларга маълум. Бундай ҳодисалар спортнинг деярли барча турида рўй бериб туради.

Узоққа бориб ўтирмайлик. Италия стадионларида бўлиб ўтган футбол бўйича жаҳон XV биринчилигини мисолга олайлик. Аргентина ва СССР терма командалари ҳақли равишда кучлилардан, келгуси босқичга йўлланма олишга асосий даъвогарлардан ҳисобланардилар. Аргентиналиклар эса икки бор жаҳон чемпионлари эдилар. Афсуски, иккала команда ҳам илк матчда ютқазиб қўйди. Иккинчи турда ўзаро учрашишларига тўғри келди. Улар учун икки очко сув, ҳаводек зарур эди. Ютқазган команданинг келгуси босқичга йўлланма олиш учун курашдаги имконияти камаярди. Аслида ҳам шундай бўлди. Учрашувни 2:0 ҳисобида ғалаба билан якунлаган Аргентина футболчилари пировардида нимчоракка чиқдилар.

Агар бу учрашув ҳаками швециялик Э. Фредрикссон ҳушёрлик қилганида ўйин натижаси бошқача бўларди. Ҳамон ёдда: матч бошларида ташаббус узил-кесил мамлакатимиз терма командаси қўлига ўтган, футболчиларимиз бирин-кетин қаттиқ ҳужумлар қилиб, рақибларини шоshiриб қўйган дамлар эди. Улар тўпни аргентиналиклар жарима майдончасига йўлладилар. Бу ерда турган машҳур ҳужумчи Диего Марадона дарвозага кириб кетаётган тўпни қўли билан қайтарди. Афсуски, швециялик ҳакам бунга аҳамият бермади. Ойнаи жаҳон қаршисида ўтирган миллионлаб ишқибозлар бу лаҳзани аниқ кўрдилар. Марказий телевидениенинг шарҳловчиси Владимир Перетурин шундай ҳодиса рўй берганлигини бир неча бор таъкидлади. Ойнаи жаҳонда ҳам бу ҳол бир неча марта такрорланди. Аммо бўлар иш бўлганди, буни ҳакамга уқдиришнинг иложи йўқ эди. Ахир, унинг қарори вожиб. Ўйин давом этаётган пайтда ҳакам ишига ҳеч ким аралаша олмайди.

Афсуски, катта обрўга эга бу халқаро тоифадаги ҳакам воқеанинг ривожини илғай олмади. Натижада қулай вазият беҳуда кетди. Ҳолбуки, агар у ўн бир метрли жарима тўпини белгилаганида, футболчиларимиз уни бехато амалга оширганларида учрашув натижаси бошқача бўлиши тайин бўлиб, бу ўйинда бурилиш ясаши мумкин эди. Футболчиларимиз саралаш учрашувларидан кейиноқ курашни давом эттириш ҳуқуқидан маҳрум бўлмасдилар.

Хўш, спортда рўй бериб турадиган кутилмаган бундай ҳолларга йўл қўймаслик учун нима қилиш керак?

Ўзбекистон Физкультура ва спорт давлат комитетида бўлиб ўтган матбуот конференциясида ана шу саволга батафсил жавоб берилди. Унда Футбол арбитрлари уюшмаси (АФА) президенти, халқаро тоифадаги ҳакам Э. А. Шкловский, спорт мавзуида ёзувчи журналистлар қатнашдилар.

Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, Эдуард Александрович Шкловский бу соҳанинг таниқли мутахассисларидан бири саналади. У нафақат иттифоқ миқёсидаги, балки йирик халқаро мусобақаларга ҳакамлик қилган, бу борада бой тажрибаси бор.

— Қайта қуриш ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида илдиз отмоқда, — деди таниқли ҳакам. — Бундан спорт ҳам мустасно эмас. Биз учрашувларнинг яхши, юксак даражада ўтиши тўғрисида кўп гапирамиз. Аммо бунга ҳар доим эришиб бўлмаяпти. Баъзан шундай ҳоллар ҳам рўй берадики, учрашувни бошқариб бораётган ҳакамнинг қўпол хатога йўл қўйиши, бир командани асоссиз равишда ўн бир метрли жарима тўпи билан жазолаши ёмон оқибатларни келтириб чиқармоқда. Агар у малакали ва тажрибали бўлса, учрашувни юксак даражада ўтказса, ўйин жараёнини ҳушёрлик билан кузатиб борса, юқоридаги каби кўнгилсиз ҳоллар рўй бермайди. Биз ҳакамлик ишини такомиллаштириш йўлларини излаяпмиз. 1990 йил арафасида, яъни ўтган йилнинг декабрь ойида батамом янги ташкилот — Футбол арбитрлари уюшмаси (АФА)нинг ташкил этилиши бу борада ташланган катта қадам бўлди. Ўшанда бўлиб ўтган таъсис мажлисида мен унинг президенти этиб сайландим. Шундан икки ой ўтгач, АФАнинг устави қабул қилинди, алоҳида ташкилот сифатида ўз ҳисоби очилди. Илгари футбол ҳакамлари ҳайъати СССР Футбол уюшмаси тасарруфида эди. АФАнинг эътиборга молик томони шуки, у мустақил ташкилот саналади. Бу зиммамизга катта масъулият юклайди. Ўзимизга билдирилган ишончни оқлаш учун ҳаракат қилаяпмиз. Теварагимизга минглаб ҳакамларни бирлаштираяпмиз. Асосий мақсад — барча лигаларда мусобақаларнинг юксак даражада ўтишини, ишқибозларга завқ-шавқ бағишлашини таъминлаш. Бунинг учун малакали ҳакамлар тайёрлаш лозим. Улар билан АФА ўртасида шартномалар тузилади. Бу ташкилот чет эллардаги каби ўз нашрига эга бўлади. Унда ҳакамларнинг фаолияти кенг ёритилади. Айни чоғда АФА уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя этади. Моддий базани мустаҳкамлаш юзасидан ҳам катта ишлар қилинади. Ҳакамларнинг яхши фаолият юритишлари учун зарур шароитлар яратилади. Уларни тайёрлаш мактаблари ташкил этилади. Чунончи, Тошкентда ҳам шундай билим даргоҳини очиш мўлжалланмоқда.

Матбуот конференцияси ниҳоясида АФА президенти, халқаро тоифадаги ҳакам Э. А. Шкловский журналистларни қизиқтирган кўпгина саволларга жавоб берди.

Т. СОЛИЕВ.

Ойнаи жаҳонда

27 СЕНТЯБРЬ ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Ботаника. Ўсимликлар. Уларнинг мавсумий ўзгаришлари.
12.00 «Ишлар қалай, раис». Телефильм.
12.30 Қадимги Шарқ ва Ўрта Осиё маданияти.
13.00 Такрорий фильмлар экрани. «Меҳрибон одамлар орасида». Бадиий фильм.
* * *
18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Фанга бағишланган умр». Профессор Г. Ҳидоятов. В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат дорилфунунининг 70 йиллиги олдидан.
18.45 «Алиса мўъжизалар мамлакатида». Мультфильм. 1-серия.
18.55 «Алифбо сабоқлари».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Камолат сари». Абдулла Тиллаев.
21.30 «Ахборот».
21.50 Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
22.00 «Ҳорманг, пахтакорлар!» Бадиий-мусиқий кўрсатув.
24.00 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Сайёра» ансамблининг концерти.
18.40 Экранда — кинокомедия. «Қайнона» («Озарбайжонфильм»).
19.55 «Миришкорлар».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.00 Тожикистон ССЖ Давлат телерадиоси яккахонлари иштирокида мусиқий кўрсатув.
21.40 Ҳужжатли фильм.
22.00 «Ахбор».
22.20 «Маърифат». Адабий кўрсатув.
23.10 «Асса». Бадиий фильм. 1-серия.

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «Энг каттаси». Мультфильм.
8.25 «Пари бўсаси». И. Стравинский мусиқаси асосида фильм-балет.
9.10 «Инсон ва қонун». Ҳуқуқий видеоканал.
10.05 Бурятия АССР Давлат «Байкал» ашула ва рақс ансамблининг концерти.
10.50 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
11.50 Коллаж.
12.00 «Время».
* * *
16.00 Болалар учун фильм. «Шок ва Шер» («Қозоқфильм»).
17.05 «Томошабинлар меҳри соврини» кинофестивали. «Хорда куйловчилар». Телевизион ҳужжатли фильм («Союзтелефильм» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси).
18.00 «Время».
18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.15 Шеърият лаҳзалари.
19.20 «Канизак Изаура». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 14-серия.
20.30 «Время».
21.00 «Кинопанорама».
22.30 «ТСН».

● МТ II

8.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси
8.15, 9.25 «И. С. Тургенев. Насрий шеър». Илмий-оммабоп фильм.
8.35, 9.45 Табиатшунослик. 5-синф. Сайёрамиз — Ер.
8.55 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Физика. 8-синф. Табиатда ва техникада иссиқлик узатиш.
11.05 Вивлиофика. 2-кўрсатув.
*
12.05 «Касби — терговчи». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
13.15 «Фемида тарозиси». Ҳужжатли фильм премьераси (Свердловск киностудияси).
13.40 Такрорий телефильмлар сеанси. «Ҳаёт чизиғи». 3-серия.
14.45 «Хотиралар билан яшашимизга ҳали бор». РСФСР халқ артисти Э. Пьеха ижоди ҳақида фильм-концерт («Лентелефильм»).
15.30 «Зардўзлар». Телевизион ҳужжатли фильм (Пермь).
15.40 Иркутск оҳанглари.
16.30 Ритмик гимнастика.
17.00 Бутунроссия конкурсининг лауреати С. Лукин чалади (домра).
17.15 «Классик рақс». Москва шаҳри болалар рақс коллективларининг концерти.
18.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
18.30 Коллаж.
18.35 Барокко Европа оркестрининг концерти. Дирижёр — Рой Гудмен (Буюк Британия).
19.10 «Таълим ва халқ ижодиёти». Ҳужжатли фильм премьераси (Қуйи Волга кинохроника студияси).
19.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
19.45 А. Барикин ва «Карнавал» группаси концерти.
21.00 СССР Олий Совети сессиясида.
21.30 РСФСР Олий Совети сессиясининг кундалиги.
22.30 «Касби — терговчи». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
23.40 Хоккей. СССР чемпионати. МАСК — «Динамо» (Москва). 2 ва 3-даврлар.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ ХОТИРА КИТОБИ

ЯХШИ НОМ ҚОЛДИР

Баҳорнинг бошлари эди. Қир-адирларда яшил майсалар кўзга ташланиб қолганди.

Эрталаб, молларни подага ҳайдаш маҳали қишлоққа бир отлиқ кириб келди. Аҳад аканинг ҳовлиси олдида тўхтаб, қамчиси билан дарвозани қоқди.

— Бугун кечқурун жамоа Шўросига борар экансиз, — деди отлиқ.

Тоғларда қоронғулик тез тушади. Аҳад ака Чақирчуқур жамоа Шўросига етиб келганда чироқ ёқар пайт бўлиб қолганди.

— Биз сизни Илонли қишлоғида тузилган Ширкат раислигига тавсия қилаяпмиз, — сўз бошлади раис салом-аликдан сўнг.

— Мен розиман, аммо қишлоқ аҳли нима деркин?

— Сиз ҳўп десангиз бас.

Қашшоқларнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиб келаётгани учун қишлоқда Аҳад Примовнинг обрўси баланд эди. Шу боисдан уни якдиллик билан Ширкат раиси этиб сайлашди. Аҳад ака енг шимариб ишга киришди. Ёш хўжаликни оёққа турғазиш, деҳқонлар турмушини яхшилаш, уларни уруғлик билан таъминлашда бош-қош бўлди. 1928 йили Форишдан 40 хонадон билан Пайариқ районидаги «Ленинизм» колхозининг Инқилоб қишлоғига кўчиб келиб, ўтроқ бўлиб қолди. Бунинг тарихи бор: 1927 йилнинг ёзида жумҳурият оқсоқоли Йўлдош ота Охунбобоев Фориш районидан қайта туриб, Чақирчуқур жамоа Шўросига кирди. Бу ердаги Ширкат раисларини тўплаб, улар билан суҳбатлашади. Ғалла, чорванинг аҳволи билан қизиқади. Шунда ёш, билимдон Аҳад отанинг назарига тушиб қолган бўлса керак, мажлисдан кейин уни олиб қолди. Гурунг охирида:

— Ўзингиздан қолар гап йўқ, — деди у. — Ҳозир ҳаммамиз учун қийин. Озиқ-овқат, от-улов, кийим-кечак камчил. Тоғларда-ку мол боқиб, гўшт етиштирса бўлади. Аммо ғалла экадиган ер жуда оз. Шунинг учун ҳам қишлоқдошларингиз ночор, қоринлари нонга тўймай яшашаяпти. Агар маслаҳатимга кирсангиз тоғдан пастга тушиб, пахта ва ғалла экинг. Савобга қоласиз.

Аҳад Примов ўйланиб қолди. Жўяли таклиф. Инсон эплолмайдиган иш йўқ. Ҳамқишлоқларига кўнглини ёрди:

— Пайариқ районида янги ерлар ўзлаштирилиб, замонавий посёлкалар ташкил этилаяпти. Ўша ёққа бориб ишласак, нима дейсизлар?

— Маъқул, ўғлим, —деди қариялардан бири. — Ота-боболаримиз тоғ бағрини макон этишган. Замон ўзгараяпти. Дилингда шу ишга рағбат туғилган экан, ҳеч иккиланма, Аҳаджон. Биз ҳам четда турмаймиз.

Ҳозирги Инқилоб қишлоғининг ўрни янтоқзор бўлиб, Аллаёрбойнинг минглаб қўй-қўзилари шу жойларда боқиларкан. Очиғи, «фориш»ликлар учун дастлабки кунлар осон бўлгани йўқ. Шермат Омонов, Умир Ҳасанов, Бобо Ҳалилов, Мухтор Боймуродов каби ўтюрак ёшлар иссиқ-совуқ демай меҳнат қилишди. Ертўлалар ўрнида дастлабки уйлар қад ростлади. Янги қишлоққа Инқилоб номи берилди. Шермат бобо эккан балхтутлар ундан хотира бўлиб, ҳамон гуркираб турибди.

А. Примов аввалига оддий колхозчи бўлиб ишлади. Босмачиларга қарши курашда қатнашди. Синфий душманлар тугатилгач, яна хўжалик ишига қайтди. 1933 йилда колхознинг бир нечта қўш-ҳўкизи, от-улови, 120 гектар суғориладиган ери бор эди. Минг ишчига бир бошчи керак. Колхозчилар Аҳад Примовни правление раислигига сайлашди. Бу унга билдирилган катта ишонч эди.

1942 йилдан КПСС аъзоси, Улуғ Ватан уруши ногирони Саннибой Ҳаққулов ҳикоясидан:

— Аҳад Примов билан кўп йиллар бирга ишлаганмиз. Ҳаётнинг аччиғини ҳам, қувончини ҳам татиб кўрдик. Бир воқеа сира эсимдан чиқмайди. 1933 йилги қаҳатчилик ҳаммани саросимага солиб қўйди. Бир бурда нон арзанда. Супрани қоққан билан қуп-қуруқ. Қорнинг оч бўлса, даладаги қор ҳам оппоқ ун бўлиб кўринаркан. Қандай қилиб идора олдига бориб қолганимни билмайман. «Ҳа, тинчликми?» деган гап қулоғимга чалинди. Қарасам, Аҳад ака. Аҳволимни сезди чоғи, «орқамдан юр», деди. Тўппа-тўғри уйига олиб борди. Олдимга битта зоғора нон қўйиб ушатди-да, ўзи чиқиб кетди. Ейишимни ҳам, емаслигимни ҳам билмайман. Шу пайт Аҳад ака уйга кирди.

— Ҳа, истиҳола қилаяпсанми? — деди у.— Рўмолчангга тугиб ол, уйда ерсан.

Ташқарига чиққанимизда қўлимга бир халта тутқазди. Ичида икки пудга яқин жўхори бор эди. Фақат менга эмас, бошқаларга ҳам шундай яхшиликлар қилган.

1937 йили колхозда ферма ташкил этилди. Аҳад ака чорвачиликни оёққа турғазишни ўз зиммасига олди. Уч йил ичида қорамоллар сони 260 бошга, қўй-эчкилар 840 бошга етди.

Уруш бошланганда А. Примов 35 ёшли йигит эди. Ҳарбий комиссариатда: «Сиз «брон» қилингансиз, ишингизни давом эттираверинг», деган жавобни эшитди-ю тутоқди. Район ҳарбий комиссари унинг кўнглидан кечган фикрларни сезди чоғи, далда берди:

— Фронтнинг орти ҳам фронт, оғайни. Бу ерда ҳам сизга ўхшаган серғайрат йигитлар керак. Ҳар кимнинг ўз ўрни бор. Сизнинг ўрнингиз — далада. Бўш қоп тик турмайди. Жангчиларимизга озиқ-овқат, ўқдори, кийим-кечак зарур. Бусиз ғалабага эришиб бўлмайди.

Вазият оғир эди. Йигитлар фронтга жўнаб кетишган, қишлоқ ҳувиллаб қолганди. Дала ишлари чолкампирлар, хотин-қизлар, ёш болалар зиммасида. А. Примов масъулиятни тўла ҳис этиб, кеча-ю кундуз тиним билмади. Мўл-кўл ҳосил етиштириш ва йиғиштириб олишда жонбозлик кўрсатди.

— Инсон боши тақдирнинг тоши, — эслайди ўша йилларда хўжаликда омбор мудири бўлиб ишлаган меҳнат ветерани М. Ҳамзаев.— Фронтдан тўғри қишлоғимга қайтдим. Сафар халтамда бир килограмм чой билан колбаса бор эди. Таниш-билишлар кириб келишди. Уйда нон йўқ экан. Чой дамлаб, колбасани кесиб қўйдик. Аҳад ака ҳам келганимни эшитиб отининг жиловини ҳовлимиз томон бурди. Бағирлашиб кўришдик. Дастурхонда нон йўқлигини кўргач, дарҳол уйидан ун олдиртирди, хотин-қизлар патир ёпишди. Эҳтимол, баъзилар учун бу арзимас бўлиб туюлар. Лекин бир нарсани айтишим лозим. Аҳад ака ташкилотчи, ғамхўр ва меҳр-оқибатли инсон эди. Уруш даврида бирор хонадонни яккалатиб қўймади. Айниқса колхозни оёққа турғазиш соҳасидаги хизмати беқиёсдир.

1948 йилда майда хўжаликлар йириклаштирилди. Раҳбарликнинг масъулияти ҳам шунга яраша эди. А. Примов тажрибаси, маҳорати етарли бўлса-да, ўрнини ёшларга бўшатиб беришни лозим топди. Ўн икки йил давомида пахтачилик бригадасига бошчилик қилди. Меҳнат жабҳасидаги ютуқлари учун Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди, Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида қатнашди. Бригадада пахта ҳосилдорлиги 40 центнерга кўтарилди. Аҳад ота қарилик нафақасига чиққандан кейин ҳам даладан, ердан узилиб қолгани йўқ. Пахтакорлар даврасида тез-тез бўлар, улардан қимматли маслаҳатларини аямас эди. Ҳужжатларни кўздан кечираётиб, Ўзбекистон колхоз ва совхозлар тарихи жамоатчилик институтидан юборилган янги йил табрикномасига кўзим тушди. Унда шундай сўзлар битилганди:

«Ўртоқ Аҳад Примов! Сизни — қишлоқ хўжалиги ветерани, фаол жамоатчимизни келаётган қутлуғ айём — Янги йил билан табриклаймиз ва қутлаймиз. Янги йил ўзингизга, бутун оила аъзоларингизга бахт ва тўкинлик келтирсин. Сизнинг эл-юрт олдидаги холис ва ҳалол хизматларингиз ёш авлодга ибрат бўлардидир».

Аҳад Примов ҳозир орамизда йўқ. Оқибатли шогирдлари, издошлари, фарзандлари унинг қутлуғ ишини давом эттирмоқдалар. Катта ўғли Эргаш «Ленинизм» жамоа хўжалигида чорвачилик кооперативининг раиси, Эрдош «Партия XXII съезди» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси, Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси. Иброҳим — агроном, Самарқанд вилояти пилла уруғчилиги хўжалигининг мудири бўлиб ишламоқда. Ширинбой «Ленинизм» жамоа хўжалиги партия комитетининг котиби. Бошқа фарзандлари ҳам ота меҳри ва номини қалбга жо этиб, эл-юрт ишига камарбаста бўлаяптилар. Бу аҳил ва иноқ оилага кўпчилик ҳавас қилиши бежиз эмас.

Н. ЭГАМНАЗАРОВ,
Пайариқ район «Коммунизм байроғи» газетаси муҳаррири.

МАРҲАБО, КАСБДОШЛАР

Кеча жумҳуриятимиз пойтахти — Тошкентдаги «Буревестник» ўйингоҳида журналистлар ўртасида теннис бўйича биринчи Бутуниттифоқ мусобақаси бошланди.

Тинчлик ва дўстлик шаҳри — Тошкентда спортнинг кўплаб турлари бўйича мусобақалар ўтказиш анъанага айланган. Ана шу беллашувлар давомида кўплаб мамлакатларнинг вакиллари ўз маҳоратларини намойиш этиб, кейинчалик катта спортга қадам қўйганлар.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, пахтакор ўлкамизда кейинги йилларда кичик тўп ўйини — теннисни оммавийлаштиришга алоҳида эътибор берилаяпти. Ҳозирги кунда Самарқанд вилояти Пахтачи районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигида теннис билан шуғулланиш учун барча имкониятлар бор. Шунингдек, Фарғона, Бухоро вилоятларида ҳам спортнинг бу турини оммавийлаштириш йўлида бирмунча ибратли ишлар амалга оширилаётир. Зеро, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Жумҳуриятда теннисниng аҳволи ва уни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида бу борада амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар тўлақонли равишда ўз аксини топган. Шу нуқтаи назарда қарайдиган бўлсак, СССР ва Ўзбекистон Журналистлар уюшмалари ҳамда «Саломатлик» халқаро уюшмасининг Тошкент бўлими ташаббуси билан ўтказилаётган биринчи Бутуниттифоқ турнири турли касб эгаларини теннис ўйинига жалб этиш ва уни ривожлантириш борасида муҳим аҳамият касб этиши табиийдир.

Турнирда мамлакатимизнинг йигирма шаҳридан келган 50 нафарга яқин журналист — ТАСС, Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети, «Советский спорт», «Литературная газета», жумҳурият, вилоят, шаҳар ва район газеталари, бошқа нашрларнинг ходимлари баҳс юритадилар.

Мусобақа иштирокчилари «Россия» меҳмонхонасида жойлашдилар. Уларнинг учрашувлардан сўнг дам олишлари учун барча шароитлар муҳайё этилган. Маданий дастурда қизиқарли учрашувлар шаҳар бўйлаб саёҳатлар белгиланган.

Ўйлаймизки, I Бутуниттифоқ журналистлар мусобақасининг қатнашчилари мухлисларни қувонтирадиган даражада ўйинлар кўрсатадилар ва кейинчалик спортнинг бу турини янада кенг тарғиб қилиш учун ўз ҳиссаларини қўшадилар.

Ф. ИСАЕВ,
СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 28 сентябрь, жума куни чиқади.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЕҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Д. 1267.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12